

SLOVENSKI vestnik

Letnik XX.

Celovec, petek, 30. julij 1965

Štev. 31 (1209)

Obsežne gospodarske reforme v Jugoslaviji

Nov dolarski tečaj 1250 dinarjev — od 1. 1. 1966 dalje nov dinar za 100 starih

Zadnje soboto je zvezna skupščina SFR Jugoslavije sprejela celo vrsto zakonov, odlokov in priporočil, ki pomenijo začetek praktičnega uveljavljanja obsežne gospodarske reforme. Za to reformo se je Jugoslavija odločila predvsem zaradi tega, ker je njeno gospodarstvo doseglo stopnjo, ko za svoj hitrejši napredek nujno potrebuje širše, bolj odprto tržišče, s čimer pa so tesno povezani tudi stabilnejši pogoji gospodarjenja in stabilnejše naraščanje realnega standarda. Sprejeti ukrepi predstavljajo začetek globoke preobrazbe jugoslovanskega gospodar-

stva v smeri intenzivnejšega gospodarjenja, kar je pogoj, da se bo lahko v večji meri vključilo v svetovno tržišče.

Predsednik zveznega izvršnega sveta Stambolič je v razpravi o teh ukrepih dejal, da je bila s tem končana faza priprav za reformo in da se zdaj začne druga faza — proces njenega uresničevanja, „proces, v katerem se bodo za doseganje ciljev te reforme borili vsi naši delovni ljudje, delovni kolektivi in vse družbenopolitične skupnosti“.

da bodo podobna merila veljala tudi za povišanje osebnih dohodkov.

Glavni referat o reformnih ukrepih je imel v skupščini podpredsednik zveznega izvršnega sveta Boris Kraigher, ki je poudaril, da reforma odpira nove razvojne možnosti celotnemu gospodarstvu in ostalim družbenim dejavnostim. „Ukrepi, ki so bili sprejeti, zadevajo vsa področja našega življenja. Njegov namen je z ekonomsko stimulacijo vsake delovne organizacije in vsakega posameznika povečati napore za hitrejšo rast produktivnosti dela in sistematičnejše vključevanje našega gospodarstva v mednarodno menjavo in delitev dela.“

Sprejeti predpisi prinašajo bistvene spremembe v sistemu delitve dohodka, v pariteti dinarja in v cenah. Reforma mora ustvariti kvalitetno nove pogoje gospodarjenja vsem delovnim organizacijam v Jugoslaviji, večjo stabilnost gospodarskih gibanj in prilagoditi vse oblike potrošnje na raven, ki ustreza obstoječim materialnim možnostim.

Med drugim je bil sklenjen zakon o novi pariteti dinarja, po katerem znaša novi enotni dolarski tečaj 1250 dinarjev (doslej 750 dinarjev — op. ured.). S tem se bistveno spreminja položaj jugoslovanskega gospodarstva v odnosu na mednarodno tržišče. S temi spremembami tesno povezan je tudi zakon, po katerem bo s 1. januarjem 1966 prišel v obtok nov dinar, ki bo vreden 100 starih dinarjev. V ta namen bo narodna banka izdala nove bankovce po 100, 50, 10 in 5 dinarjev ter kovance po 1 dinar, 50, 20, 10 in 5 par. Vendar bo zamenjava denarja izvedena postopoma in pričakujejo, da bo stari denar še nekaj let ostal poleg novega zakonito plačilno sredstvo.

Predpisi o novi pariteti dinarja in o zamenjavi denarja pa so le del ukrepov, ki so bili sprejeti v okviru gospodarske reforme. Z nadaljnjimi zakoni in odloki so bila urejena tudi vprašanja prometnega davka in carin; povsem je bilo odpravljeno plačevanje prispevka iz dohodka delovnih organizacij, prav tako pa proizvodnja tudi ne bo več obremenjena s plačevanjem prometnega davka, ki se bo zdaj pobiral v trgovini. S tem so bili v proizvodnji ustvarjeni mnogo boljši pogoji, kar je bilo potrebno tudi zaradi tega, ker bodo v bodoče odpadle vse oblike subvencij, premij in regresov.

Hkrati s temi spremembami so

začeli veljati tudi predpisi o novih cenah posameznih proizvodov. Namen teh sprememb je odpraviti dosedanje nesorazmerje med cenami, zato so bile nekatere cene zvišane, druge pa spet znižane. V primerjavi s povprečjem iz leta 1964 bo znašal celoten porast cen 24 odstotkov, pri čemer je največji porast predviden v surovinski industriji, medtem ko se bodo cene v predelovalni industriji zvišale le za nekaj 8 odstotkov.

Zvišanje cen je razumljivo zahtevalo tudi zvišanje osebnih dohodkov. Pristojni organi so v svojih priporočilih o delitvi osebnega dohodka dali delovnim organizacijam ustrezne načelne smernice, sicer pa jim prepustili samostojnost

Zakaj vidimo podražitve samo drugod

Odkar je začela Jugoslavija uresničevati gospodarsko reformo, v tukajšnjem tisku dnevno beremo poročila o razvrednotenju dinarja in o naraščanju cen. Zelo malo pa listi posvečajo pažnje domačim razmeram, čeprav bi prav tako upravičeno lahko poročali o podražitvah, ki se pri nas vrstijo kar naprej.

Da bo letošnje vreme vplivalo na cene določenih življenjskih potrebščin, je bilo vsakomur jasno. Kar pa se v zadnjih tednih dogaja pri cenah sadja, zelenjave in drugih kmetijskih pridelkov (da o blagu, katerega proizvodnja sploh ni odvisna od vremena, niti ne govorimo), je naravnost katastrofalno: v primerjavi z lanskim letom so se posamezne cene dvignile za 40 do 80 odstotkov.

Kljub temu pa vidimo podražitve samo drugod!

Ameriška vojna v Vietnamu

V mednarodni javnosti skuša Amerika sicer še vedno dokazovati, da posega v vietnamsko vojno le na zahtevo in željo vietnamskega ljudstva, katerega hoče braniti pred »tujimi napadalci«. Toda dogodki v Vietnamu postavljajo take trditve na laž, kajti tamkajšnja vojna postaja čedalje bolj stvar Amerike same, medtem ko domačini nimajo več prave volje in poguma, da bi nadaljevali boj proti osvobodilnemu gibanju. Južnovietnamska vladna vojska, ki jo Amerika vzdržuje z ogromnimi vsotami dolarjev, obstoja več ali manj le še na papirju in tako morajo pretežno breme bojev nositi ameriški vojaki sami.

Da ob takih razmerah ne more več biti dvoma o tam, kdo so v resnici »tuji napadalci«, postaja jasno tudi že v tistih krogih, ki so doslej še zagovarjali ameriško intervencijo v Vietnamu, v zadnjem času pa se

pridružujejo zahtevi mednarodne javnosti, da je treba napraviti konec vojni. Kljub temu pa v Washingtonu nočejo slišati o ukinitvi sovražnosti, marveč nasprotno napovedujejo »nove ukrepe« in nadaljnja ojačanja svojih vojaških sil v Vietnamu; njihova zaslepljenost sega tako daleč, da grozijo celo z atomskim orožjem.

Vendar pa zagovorniki vojne tudi v Ameriki sami izgubljajo tla pod nogami. Tako v kongresu kakor tudi v senatu se mnenja močno razlikujejo in je že danes precej veliko število poslancev, ki ne odobravajo vladne politike. Vzrok, zakaj se ne odločijo za javno kritiziranje vlade, je predvsem v bojazni, da jim ne bi očitali »protiameriškega nastrojenja« in jih proglasili za »pomagače komunistov«, kakor se je to zgodilo že marsikateremu ameriškemu politiku, ki se je drznil kritizirati hladno in vročo vojno.

v odločanju o tem, kako in za koliko naj povišajo osebne dohodke zaposlenim glede na sedanje povečanje življenjskih stroškov. Zakonito je bilo urejeno le vprašanje povišanja pokojnin (v povprečju za 23 odstotkov), otroških doklad (za 1200 dinarjev za vsakega otroka) in invalidnin, pač pa pričakujejo,

Razorožitvena konferenca v Ženevi

V torek je v Ženevi po desetmesečni prekinitvi spet začela s svojim delom razorožitvena konferenca, na kateri sodeluje 17 držav, medtem ko Francija — čeprav je član tega odbora — tudi tokrat le »od daleč spremlja vprašanje razorožitve«.

Odbor 18 držav je sicer dobil pooblastilo OZN, naj v Ženevi nadaljuje z delom, da bi dosegli sporazum o prekinitvi podzemeljskih jedrskih poskusov in o prepovedi širjenja jedrskega orožja, vendar je že uvod v sedanje ženevsko zasedanje pokazal, da je v trenutni situaciji le malo upanja na uspeh. Predstavnik Amerike in Sovjetske zveze sta že na otvoritveni seji uprizorila besedni dvoboj, katerega ostrina dovolj jasno dokazuje, kako nasprotna so si še stališča.

Glavno oviro za sklenitev sporazuma o prepovedi širjenja jedrskega orožja slej ko prej predstavljajo načrti Amerike za ustanovitev skupne atomske sile Atlantskega pakta. Z uresničitvijo teh načrtov bi namreč že v naprej kršili morebitni poznejši sporazum in je torej razumljivo, da Sovjetska zveza pod takimi pogoji ne kaže pripravljenosti na koncesije, marveč ponavlja svoje znano stališče, da je vsakčas pripravljena skleniti sporazum, če se Amerika in ostale zahodne države odpovedo svojim načrtom.

Če bosta obe strani vztrajali pri svojih stališčih, potem se bo ženevska konferenca tudi tokrat hitro znašla v slopi ulici, iz katere verjetno tudi Anglija s svojim poskusom posredovanja ne bo tako lahko našla izhoda.

Slovenska narodnostna skupnost v Italiji

je dosegla važen uspeh v boju za vsestransko enakopravnost

V Trstu se je prejšnji teden zgodilo nekaj, kar nima primere v zgodovini Italije in predvsem ne v zgodovini tamkajšnje slovenske manjšine: v tržaški občinski svet, torej v najvišji izvoljeni upravni organ mesta Trsta, je bil izvoljen Slovenec Dušan Hreščak, kateri je bil pri zadnjih upravnih volitvah izvoljen na socialistični listi.

Sam na sebi ta dogodek v normalnih razmerah gotovo ne bi predstavljal ničesar izjemnega, toda videli je treba dvoje dejstev: da je prišel tržaški občan slovenske narodnosti prvič na tako mesto, dovolj jasno dokazuje, kako je bila preteklost do Slovencev na Tržaškem vse prej kot demokratična in strpna; strupena gonja, ki so jo skozi več tednov gnali proti slovenskemu občinskemu odborniku in sploh proti Slovincem nacionalistični krogi od fašistov do krščanske desnice, pa priča, da so v Italiji tudi danes še zelo močne tiste sile, katerim enakopravnost Slovencev ne gre v račun in ki nočejo mirnega sožitja med obema narodoma.

Ravno zaradi tega gre italijanskim socialistom zasluga in priznanje, da so kljub izpadom in grožnjam šovinistov vztrajali pri svojem slovenskem kandidatu ter dosledno in načelno odklanjali vsakršno diskriminacijo. Dobro se je zadržalo tudi vodstvo tržaške demokrščanske stranke, ki se je moralo najprej spoprijeti s konservativnim krilom v lastnih vrstah in sprejeti boj z združeno desnico. Prav tako so bile izpostavljene napadom ostale stranke vladne koalicije, ki pa so kljub temu enako kot komunisti in predstavnik Slovenske skupnosti pri glasanju v občinskem svetu omogočile izvolitev slovenskega odbornika.

Izvolitev Slovencev v tržaški občinski odbor smatrajo Slovenci v Italiji — kakor je zapisal „Primorski dnevnik“ — za pomemben dogodek, ki zbija občutek zadoščanja, da je prebit sramotni zid diskri-

minacij, ki jim je oviral dostop na odgovorna mesta v upravi Trsta samo zato, ker so Slovenci. Seveda od navzočnosti Slovencev v občinskem odboru ne pričakujejo čudežev, upravičeno pa pričakujejo, da bo odločilno pripomogel, da bo občinska uprava ukrepala z večjim upoštevanjem pravic in potreb občanov slovenske narodnosti, ki zahtevajo samo tisto, kar bi po londonskem sporazumu, po državni ustavi in na podlagi deklaracije OZN o človeških pravicah že davno morali uživati.

Važen dogodek pa vidijo v izvolitvi Slovencev v tržaški občinski odbor tudi demokratične italijanske stranke. To izhaja med drugim iz govora, ki ga je imel na „zgodovinski“ seji občinskega sveta župan dr. Franzil, kateri je zavnil hujškaško gonjo šovinističnih krogov proti slovenskemu odborniku Hreščaku ter ugotovil, da je njegova izvolitev le dosledno izvajanje sporazuma o udeležbi državljanov slovenskega jezika v življenju republike.

Posebno ostro pa je izpade nacionalistov zavnil tajnik tržaške federacije socialistične stranke Pittoni, ki je med drugim dejal: Logična prisotnost slovenskih socialistov v Socialistični stranki Italije ne predstavlja nobene grožnje ali žalitve nacionalnega značaja mesta, ker pomeni dejansko priznanje nove demokratične in ustavne stvarnosti. V konkretnem primeru pa gre za ljudi, ki so večino svoje mladosti preživeli v italijanskih ječah, ko so nekateri italijanski branilci italijanstva divjali proti slovenskemu prebivalstvu in zahtevali pravo rasistično vojno. Iz človeškega vidika je razumljivo, da so Slovenci želeli drugačno teritorialno rešitev. Prav zaradi tega pa je še toliko pomembnejši pristop k novi državni stvarnosti in je treba obsoditi cinizem nacionalističnih in reakcionarnih skupin, ki predstavljajo nadaljevanje sramotne zgodovine in ki spravljajo v nevarnost s tako težavo doseženo politično ravnotežje na našem področju.

Teden solidarnosti

ob drugi obletnici potresa v Skopju

V Skopju so se v ponedeljek spominjali strašnega potresa, ki je pred dvema leti skoraj popolnoma razrušil makedonsko prestolnico. Med potresom je zgubilo življenje okoli 1300 oseb, kakih 4000 je bilo ranjenih, najmanj 170.000 ljudi pa je zgubilo streho.

Tokrat je bilo Skopje izreden primer mednarodne solidarnosti: jugoslovanskim narodom, ki so v zbiranju pomoči težko prizadetemu prebivalstvu manifestirali bratstvo in enotnost, so se pridružili narodi 75 držav in izpričali ves svet obsegaajočo človeško solidarnost. Ob strahoviti katastrofi v Skopju je mimo vseh predsodkov, meja in drugih pregrad prevladalo človečanstvo.

Ob drugi obletnici potresa so se v Skopju zbrali predstavniki iz najrazličnejših držav, da skupaj z jugoslovanskimi narodi obhajajo »teden človeške solidarnosti«. Spominjska slavnost z udeležbo 2000 ljudi, polaganje vencev na pokopališču žrtev potresa, kulturno-umetniški, folklorni in športni nastopi, dokumentarne razstave; to je le del prireditve, ki se ta teden vrstijo v Skopju v spomin na strašni dogodek pred dvema leti.

Hkrati pa zaključujejo priprave za gradnjo novega Skopja, ki bo postalo najlepše mesto Jugoslavije — spomenik mednarodne solidarnosti.

Socialna konvencija med Avstrijo in Jugoslavijo

Letos spomladi je bila parafirana konvencija o socialnem zavarovanju med Avstrijo in Jugoslavijo, s katero bo — čim bo začela veljati — rešeno zapleteno vprašanje socialne zaščite vseh tistih, ki hodijo na delo iz ene v drugo državo. Daj bo konvencija začela veljati, trenutno še ni znano, ker jo morata odobriti še parlamenta obeh držav in podpisani mora biti tudi zaključen protokol, ki ji bo šele dal vrednost uradnega sporazuma. O vsebini konvencije je dr. Lev Svetek napisal v ljudjiljski »Tedenski tribuni« daljši članek, iz katerega povzemamo tudi naslednje podrobnosti.

Konvencija bo obsegala vse panoge zavarovanja, to je zdravstveno zavarovanje, pokojninsko zavarovanje (starostne in družinske pokojnine), invalidsko zavarovanje (vključno zavarovanje za primer nesreče pri delu in poklicnega obojenja), zavarovanje za primer nezaposlenosti in otroške dodatke.

Iz avstrijskega zdravstvenega zavarovanja naj bi bilo izvzeto posebno zavarovanje za pripadnike samostojnih poklicev, posebno zavarovanje za družinske člane v vojni padlih oseb ter oseb, umrlih v času odsluževanja vojaškega roka, ter posebno zavarovanje za osebe, ki so bile posekane v vojni in v času služenja vojaškega roka. Podobne izjeme so predvidene tudi za avstrijsko invalidsko zavarovanje.

Po osnutku konvencije so državljani obeh držav načelno izenačeni v pravicah in dolžnostih v vseh panogah zavarovanja. Vendar pa se to izenačenje ne nanaša na izpolnjevanje osebnih pogojev po avstrijskih oziroma jugoslovanskih predpisih, kolikor gre za upoštevanje službovanja oziroma delovnega razmerja v času vojne. Prav tako se ne izenačujejo jugoslovanski državljani z avstrijskimi glede izpolnjevanja na upoštevanje časa plačevanja prispevkov za nemško rentno zavarovanje v času od 12. marca 1938 do 10. aprila 1945, kolikor gre za bivališče izven območja Avstrije, ter za zavarovanje za primer nesreče pri delu in poklicne bolezni izven območja Avstrije v zgoraj navedenem obdobju.

Na drugi strani pa se izenačenje avstrijskih državljanov z jugoslovanskimi ne nanaša na jugoslovanske predpise o posebni zaščiti jugoslovanskih državljanov, ki so bili zaposleni v kakšni tretji državi. Iz veljavnosti konvencije sta prav tako izvzeta tako imenovani izravnalni dodatki po avstrijskih predpisih ter varstveni dodatek po jugoslovanskih predpisih o socialnem zavarovanju za čas, ko se uživalec teh dajatev muči na ozemlju druge države-pogodbence, ter jugoslovanski predpisi o obveznem soglasju določenih državnih organov za izplačevanje pokojnin v tujino. Še posebej je o osnutku konvencije rečeno, da se le-ta ne bo nanašala na predpise držav-pogodbence, s katerimi se ureja udeležba zavarovancev in drugih oseb v upravljanju službe socialnega zavarovanja oziroma v arbitražnih organih.

Glede obveznosti in zavarovanja v obeh državah bo imela konvencija kompenzacijski značaj. To pomeni, da bodo nosilci zavarovanja v Avstriji prevzeli vse pričakovane in pridobljene pravice avstrijskih državljanov in z njimi izenačenih oseb (to velja zlasti za tako imenovane »volksdeutscherje« op. ured.), ki so 1. januarja stalno bivali na ozemlju Avstrije, kolikor so te pravice nastale na podlagi vračunljivega časa zavarovanja v jugoslovanskem pokojninskem in invalidskem zavarovanju pred 1. 1. 1956; obratno pa velja to tudi za jugoslovanske državljane.

Ugoden gospodarski razvoj v EFTA

Sekretariat EFTA je pred kratkim objavil gospodarsko poročilo za leto 1964. Po tem poročilu je bruto-narodni produkt v državah malega območja za svobodno trgovanje, to je v Veliki Britaniji, Dansk, Švedski, Portugalski in Avstriji ter v asociirani Finski narasel za 5,8% na skupno vrednost 147,83 milijarde dolarjev. Po odstotku porasta narodnega produkta je EFTA lani prekosila EGS, ki je zabeležila le porast za 5,5%. Upoštevajoč število prebivalstva, ki ga združuje vsaka teh skupnosti, pa tudi lahko rečemo, da je bil lani v EFTA narodni produkt na prebivalca večji, kot je bil v EGS.

Na ugodni razvoj EFTA kaže tudi primerjava med lanskim in predlanskim porastom narodnega produkta. Predlanskim je skupno v vseh včlanjenih državah in v asociirani Finski narodni dohodek porastel le za 4%. Slabše kot leta 1963 je narodni produkt lani naraščal le na Portugalskem. Gospodarsko rast so zlasti v Avstriji, na Danskem, Finskem in v Veliki Britaniji pospešile predvsem dolgoročne investicije in povečani eksporti.

Taisto poročilo napoveduje, da bo narodni produkt v državah EFTA tudi še naprej naraščal. Poročilo pravi, da porast sicer ne bo tak, kot je bil lani, da pa je računil, da bo letos znašal okroglo 3,5%. Vzrok za popuščanje porasta pripisuje poročilo predvsem Veliki Britaniji in njenim ukrepom za omejitve povpraševanja, istočasno pa napoveduje, da bo narodni produkt po ostalih državah močnejše naraščal, kot je predvidno za EFTA kot celoto.

Porast narodnega produkta v EFTA je bil tudi večji od porasta, ki ga je lani zabeležila OECD za svoje članice. V OECD je bruto-narodni produkt lani narasel le za 5,5 odstotka.

14. Avstrijski lesni sejem

se bo prihodnji teden začel v Celovcu

V enem tednu bo Celovec spet prizorišče največje vsakoletne gospodarske prireditve dežele — prihodnji četrtek bo slovesno odprt 14. Avstrijski lesni sejem, ki bo v dneh od 5. do 15. avgusta pritegnil stotisoče domačih in tujih obiskovalcev. Na 120.000 m² velikem modernem urejenem razstavišču se bo predstavilo javnosti nad 1200 razstavljalcev in 23 držav, katerih proizvodi bodo razstavljeni v okviru specializiranega lesnega sejma in na splošnem blagovnem sejmu. Tako Celovec s svojo sejemsko prireditvijo tudi letos ne bo samo izložbeno okno domačega koroškega gospodarstva, marveč lep prispevek mednarodnega gospodarskega sodelovanja.

Osrednji del koroškega sejma bo razumljivo spet Avstrijski lesni sejem, ki si je letkom let pridobil velik mednarodni ugled in vzbuja danes zanimanje strokovnih krogov širom po svetu. Na tem sektorju bo nudil sejem marsikaj novega od gozdarstva mimo posameznih panog lesne industrije do trgovine in uporabe lesnih proizvodov. Med največjimi privlačnostmi letošnje prireditve bo na tem področju nedvomno polnoavtomatizirani žagarski obrat, ki bo demonstriral tehnizacijo in racionalizacijo na vseh stopnjah od dovoza hlodovine do odvoza žaganega lesa. Praktična uporaba lesa ne bo prikazana le na obširni razstavi pohišstva (kjer bosta tokrat sodelovali tudi Poljska in

„elektriki v kmetijstvu“, družba avstrijskih dravskih elektrarn (ODK) je uredila posebno razstavo „Električni tok za avstrijsko gospodarstvo“, celovski mestni obrati pa bodo prikazali „mestni plin v gospodinjstvu in obrli“.

Poleg teh posebnih razstav bo sejemski prireditelj seveda obsegala tudi tradicionalni blagovni sejem, kjer bodo razstavljeni proizvodi najrazličnejših panog gospodarstva: kmetijski stroji in vozila, izdelki elektroindustrije, orodje, igrače, tekstilije in krzno, živila in pijače, izdelki iz papirja, stekla in plastičnih mas, gradbeni material itd. Prav tako pa bo privlačen tudi zabavni park, kjer bodo razne „senzacije“ vabile stare in mlade obiskovalce.

Med tujimi državami, ki bodo sodelovale na letošnjem sejmu, zasluži posebno pozornost Jugoslavija; ne samo, ker po številu razstavljalcev zavzema med njimi drugo mesto za Zahodno Nemčijo, marveč zlasti zaradi tega, ker bo zelo močno zastopana na lesnem sejmu in ker bo javnosti predstavila svoji dve pristanišči Koper in Reko, ki tudi v avstrijskem prekomorskem prometu igrata čedalje pomembnejšo vlogo. V stalnem jugoslovanskem paviljonu pa bo poleg izdelkov lesne industrije razstavljen tudi bogat sortiment raznega izvoznega blaga, medtem ko je bil letošnji sejemski sporazum o blagovni menjavi sklenjen v višini 32 milijonov šilingov.

V svoji sedanji obliki se bo celovski sejem letos predstavil zadnjič, kajti do prihodnjega leta bo stare razstavne šotore, kjer je bil doslej velik del blagovnega sejma, zamenjala nova hala v lesni konstrukciji, ki bo v velikosti 100×75 m največja tovrstna zgradba v Evropi. Z njo bo dobilo sejemsko razstavišče v Celovcu novo privlačnost, hkrati pa tudi edinstven dokaz mnogostranske uporabe dragocene surovine — lesa.

Nov ravnatelj dunajskega velesejma

Ker je bil dosednji ravnatelj dunajskega velesejma Bruno Marek izvoljen za dunajskega župana in deželnega glavarja, je nadzorni odbor dunajske velesejmske družbe imenoval za novega ravnatelja dunajskega velesejma komercialnega svetnika Hansa Salingerja.

Romunija), marveč bo nudil zanimiv primer lesne konstrukcije že ob glavnem vходу na razstavišče avstrijski paviljon z letošnje razstave v Londonu.

V okviru stalne razstave koroške kmetijske zbornice bo tokrat posebno zanimiv prikaz reguliranja hudournikov in zagraditve plazov, medtem ko se bo zbornica obrtnega gospodarstva predstavila s „kovinami našega časa“; delavska zbornica bo demonstrirala svoje 20-letno delo, avstrijska vojska pa bo uredila razstavo ob svoji 10-letnici. Kelag je dala letos glavni poudarek

FAO hoče povečati svoje napore v borbi proti lakoti

Organizacija za prehrano in kmetijstvo Združenih narodov hoče v prihodnjih dveh letih povečati svoje napore v borbi proti lakoti. V ta namen hoče leta 1966 in 1967 uporabiti 47,7 milijona dolarjev, kar je za 23% več, kot je uporabila v zadnjih dveh letih, je izjavil njen generalni direktor na nedavnem zasedanju v Rimu, kjer so obravnavali proračun in načrt dela te organizacije.

Bodoče delo FAO bo osredotočeno na priprave ves svet obsegajočega pregleda proizvodnje in potreb, nadalje na razširitev ribarstva in na sodelovanje s svetovno banko v državah v razvoju, pri čemer hoče FAO mobilizirati večja sredstva za investicije v kmetijstvu in prehranbenem gospodarstvu.

Na tej poti hoče FAO stopiti tudi v lesno sodelovanje s svetovno trgovinsko konferenco in z organizacijami, ki jih bo letno osnovala.

Generalni direktor FAO je v proračunski debati naglasil, da so ti napore potrebni, če hoče organizacija zagotoviti v svetu urejen napredek. Tega pa ne more biti, je dejal, če ne izpolnimo pričakovanih prebivalstva v deželah v razvoju po boljšem življenju, kot ga živijo. S temi ukrepi stopa borba proti lakoti in revščini v odločilni štadij.

Svetovna preskrba z mesom še vedno problem

Medtem ko potrošnja mesa v industrijsko razvitem svetu iz leta v leto narašča in ko tudi po številnih državah v razvoju prebivalstvo pričinja večati količine mesa v obrokih prehrane, število goveje živine v nekaterih državah nazaduje. Pa tudi v svetovnem merilu število goveje živine ne narašča tako kot povpraševanje za mesom. Po ameriških podatkih se je lani število goveje živine na svetu, ki je znašalo 1084 milijonov glav, povečalo le za 2 odstotka, medtem ko se je v letih 1956—1960 letno povečalo še za 11 odstotkov.

Najbolj značilna je stagnacija v razvoju števila goveje živine v Evropi. Skupno s Sovjetsko zvezo je leta 1963 imela Evropa 1041 milijonov glav goveje živine, leta 1964 pa le še 1006 milijonov. Lani je pričelo število sicer spet rahlo naraščati, vendar s 1030 milijoni glav še vedno ni doseglo števila iz leta 1963. Problem je toliko bolj pereč, ker je tako v zahodni kot v vzhodni Evropi število krav že od leta 1962 v sicer rahlem, a stalno večjem nazadovanju. Leta 1962 so našli še 59,83 milijona krav, leta 1963 le še 59,38 milijona, lani pa samo se 58,63 milijona. S padanjem števila krav pada tudi število telet in število razpoložljive klavne živine. V nobeni od zahodnoevropskih držav v tem času število krav ni naraslo, povsod je očitno padalo.

POŠIROKEM SVETU

BUDIMPEŠTA. — V zadnjem času so velike poplave opustošile obširna področja tudi na Madžarskem. Po sporočilu madžarske vlade znaša škoda, ki so jo poplave povzročile kmetijstvu, okoli 750 milijonov forintov, prav tako visoka pa je tudi škoda v mestih. Tako znaša skupna škoda po dosedanjih ocenah in ugolovnih okroglo poldrugo milijardo forintov.

RIM. — Italijanska vlada je sklenila podražitev poštnih tarif tako v notranjem kakor tudi v mednarodnem prometu. Najbolj se bodo podražile tarife za pakete, in sicer za 100 odstotkov, nekaj pa tudi za pisemske pošiljke in telegrame. Podražitev bo začela veljati 1. avgusta.

MADRID. — Španski predsednik Franco je objavil dekret o amnestiji, s katerim se zmanjšajo kazni za zapornikom za šestino do polovico. Zapornikom, ki so bili obsojeni na dve leti, so kazni znižali za polovico, za četrtino so jo zmanjšali tistim, ki so bili obsojeni do 12 let, za petino je kazen znižana obsojencem, ki so bili obsojeni na 12 do 20 let, na več kot 20 let obsojenim pa so se kazni znižale za šestino. Večina španskih političnih zapornikov je obsojena na kazni od 2 do 15 let. Minister za informacije je v tej zvezi izjavil, da se ukrep nanaša na vse zapornike.

MOSKVA. — Pri zalivu Kislaia Guba na polotoku Kola so začeli graditi prvo sovjetsko električno centralo, ki bo izkoriščala morsko plimo. S podobnimi načrti se že dalj časa bavijo tudi v raznih drugih državah.

RIO DE JANEIRO. — Latinskoameriške države nadaljujejo svoja prizadevanja, da bi dosegle sporazum o ustanovitvi brazilske cone na področju Latinske Amerike. Prihodnji mesec naj bi se sestala pripravljavalna komisija, od katere pričakujejo, da bo sestavila dokončni osnutek sporazuma. Prav tako so latinskoameriške države našle razumevanje tudi pri tako imenovanih atomskih silah — to so Amerika, Anglija, Francija in Sovjetska zveza — medtem ko v OZN pripravljajo resolucijo, s katero bi zahtevali prepoved proizvodnje, nabavljanja ali izkoriščanja atomskega orožja v Latinski Ameriki.

KAIRO. — Združena arabska republika je slavila 13-letnico revolucije. Predsednik Naser je ob tej priložnosti poudaril, da je egiptovska revolucija sicer specifična, vendar se vključuje v revolucionarno gibanje po drugi svetovni vojni. Govoril je o razvoju Egipta v zadnjih trinajstih letih — narodni dohodek se je več kot podvojil — ter omenil tudi razne težave, ki ovirajo nadaljnji uspešni razvoj.

SOFIA. — Bolgari pričakujejo, da bo letos prišlo na obisk več kot milijon turistov iz tujih držav, kar bi bilo 200.000 več kot lani. V letu 1964 je Bolgarijo obiskalo nad 360.000 turistov iz socialističnih in skoraj 450.000 iz nesocialističnih dežel, tako da so dohodki iz lanskoletnega turizma znašali okoli 30 milijonov dolarjev. Letos pa je Bolgarijo že do začetka julija obiskalo kakih 300.000 turistov iz socialističnih in nad 200.000 iz nesocialističnih držav.

LIZBONA. — Na Portugalskem gradi vojska oporišča tudi zahodnonemška vojska. Za ureditev letalskega oporišča Beja, 140 km od Lizbone, bo Zahodna Nemčija prispevala 130.000 mark, ostalih 10.000 mark pa bo dala na razpolago Portugalska. Oporišče, kjer bo nameščenih več tisoč nemških vojakov, naj bi dokončno uredili do konca leta 1965.

BONN. — Tekom meseca junija je število televizijskih sprejemnikov v Zahodni Nemčiji naraslo za 55.419 in doseglo skupno število 10.755.000. Število radioaparatur se je v istem času povečalo za 10.108 na skupno 17.693.000.

BUKAREŠTA. — Na 9. kongresu romunske komunistične partije ponovno izvoljeni generalni sekretar Ceausescu ej v zaključnem govoru naglasil načela kolektivnega vodstva in opozoril na nove statute partije, po katerih noben član ne sme imeti več vodilnih funkcij. V smislu teh določil je prišlo do nekaterih sprememb tudi v romunski vladi.

DŽAKARTA. — Indonezijski predsednik Sukarno je izjavil, da bo Indonezija v kratkem izdelala svojo lastno atomsko bombo, ki pa jo bodo uporabili „samo, če bo Indonezija napadena“.

SKOPJE. — To dni sta minili dve leti od katastrofalnega potresa v Skopju, ob katerem so vsi jugoslovanski narodi in mnoge države v svetu izpričali vzorno solidarnost s težko prizadetimi prebivalstvom. Delovni ljudje Jugoslavije in razne organizacije so za obnovo Skopja prispevali nad 20 milijard dinarjev, mednarodna pomoč 74 držav pa je znašala skupno 12 milijard dinarjev. V minulih dveh letih je bilo v Skopju zgrajenih 18 novih mestnih naselij z okoli 14.000 montažnimi stanovanji, obnovljenih pa je bilo v tem času 12.500 stanovanj in 120 javnih objektov. Za vsa ta dela so porabili več kot 150 milijard dinarjev iz sredstev družbene skupnosti.

VARSAVA. — Predsednik poljske vlade Cyrankiewicz bo uradno obiskal Francijo, vendar datum obiska še ni bil določen.

TOKIO. — V glavnem mestu Japonske zaseda 11. svetovni kongres proti atomskim in vodikovim bombam, na katerem sodelujejo blizu 200 delegatov iz kakih 60 držav. Posamezne prireditve v okviru kongresa polegajo tudi v Hirošimi in Nagasakiju, v mestih, ki so jih leta 1945 porušile prve atomske bombe.

JESIČE. — Znano železarsko mesto Jesenje je bilo te dni prizorišče velikih praznov, ki so veljala 30-letnici velike kovinarske stavke, 20-letnici osvoboditve in 15-letnici delavskega samoupravljanja.

RIO DE JANEIRO. — V Argentini je prišlo do velikih nemirov in delavskih stavk, ker so velike zasebne družbe sklenile, da bodo dopustile določeno število delavcev. Položaj je silno napet, ker je v Argentini že zdaj okoli milijon brezposelnih. Največja sindikalna organizacija je zagrozila, da bodo delavci začeli množično zasedati tovarne, če vlada ne bo zavarovala delavskega interesa.

MOSKVA. — Sovjetska zveza in Francija nameravata še letos izvesti prvo oddajo barvne televizije preko sovjetskega umetnega satelita „Molnia-1“.

Otrok in vzgoja

Vzgojna sredstva so mnogovrstna ter lahko koristijo, prav tako lahko pa tudi škodujejo. Glavni povzročitelj vzgojnih napak je pomankanje prave mere, kajti tudi pri vzgoji se človek rad nagiba k skrajnostim.

● Starši so v svoji vzgoji ali premeški ali prestrogi. Otrok postane tako preveč razvajen ali pa živi v stalnem strahu. Otroku-razvajencu starši prihranjujejo vse težkoče in mu onemogočajo, da bi se preizkusil in uril v samostojnosti. Nagnostjo se tak otrok postavi za gospodarja v hiši, namesto ljubezni pa vrača staršem sovraštvo, kot da bi se hotel maščevati za svojo z razvajanjem zmanjšano življenjsko sposobnost. Otroci pa, ki jih starši prestrogo vzgajajo, se nagibajo izven družine k posebnemu divjaštvu in pretirani razposajenosti ter se na ta način sproščajo.

● Starši otrokom premalo ali preveč zapajajo. Premalo zapajajo svojim otrokom, ker so prepričani, da je človek slab in da ga je treba zato zlasti v otroških letih vzgajati z mnogimi zapovedmi. Otrok je utesnjen v svojem odločanju in išče zaupanje drugje, medtem ko so od staršev notranje oddaljuje. Prevelika zaupljivost staršev se pa včasih tudi bridko maščuje. Popolna svoboda mladega človeka nekako opijani in ga skoraj nujno vodi k razbrzdanosti.

● Starši so v svoji vzgoji preveč ali premalo zabavni. V prvem primeru je otrok preobremenjen, v drugem pa pomehkužen.

Ko premišljujemo o teh skrajnostih, se vedva vprašamo, kakšna je prava mera. Skušajmo slediti zdravemu razumu in izbirajmo »zlato sredino«, ki pa je ni mogoče natančno določiti. Vsake posameznik je namreč svojevrstno bitje, ki doživlja vzgojo na svoj način in tudi nanjo po svoje reagira. Najvažnejše pa je, da starši svojega otroka vsestransko dobro poznajo, ker potem bodo tudi lahko našli pravo mero pri njegovi vzgoji.

Tedenski spored letošnjih poletnih iger

● V BREZAH:

30. 7. — Calderon: **SODNIK ZALAMEJSKI**
31. 7. — Brecht: **GOSPOD PUNTILA IN NJEGOV HLAPEC MATTI**
1. 8. — Brecht: **GOSPOD PUNTILA IN NJEGOV HLAPEC MATTI**
4. 8. — Calderon: **SODNIK ZALAMEJSKI**
5. 8. — Calderon: **SODNIK ZALAMEJSKI**
6. 8. — Brecht: **GOSPOD PUNTILA IN NJEGOV HLAPEC MATTI**
7. 8. — Calderon: **SODNIK ZALAMEJSKI**
8. 8. — Brecht: **GOSPOD PUNTILA IN NJEGOV HLAPEC MATTI**
Začetek predstav ob 20. uri.

● V LJUBLJANI:

3. 8. — **KOLO**, folklorni ansambel iz Beograda
4. 8. — **VDORAK KVARTET** iz Prage
Začetek predstav ob 20.30 uri.

Celjske grajske igre 1965:

Zgodovina celjskih grofov

SPET ZAŽIVELA NA STAREM GRADU
V CELJU

Tudi Celje, staro zgodovinsko mesto ob Savinji, se hoče vključiti med kraje, ki prirejajo vsako leto poletne kulturne igre. Že pred dvema leti so napravili Celjani prvi poskus, ko so na trgu pri vodovodnem stolpu uprizorili Shakespearovo komedijo „Kar hočete“; odločilni korak pa jim je uspel letos, ko so se prvič predstavili z grajskimi igrami med razvalinami Starega gradu, kjer je z Novačanovo dramo „Herman Celjski“ znova zaživela zgodovina nekdanjih mogočnih celjskih grofov.

Da so se pri prvi sezoni grajskih iger odločili prav za to delo, gotovo ni naključje. Drama „Herman Celjski“ je najtesneje povezana z zgodovino Celja — tako po svoji vsebini kakor tudi po avtorju, saj jo je spisal celjski rojak Anton Novačan; predvsem pa se je zgodovina celjskih grofov v veliki meri odvijala prav na gradu, katerega razvaline nudijo edinstveno prizorišče za celjske grajske igre. Le-te naj bi za mesto ob Savinji postale tradicionalna vsakoletna pri-

reditel; čim bolj približana zgodovinski preteklosti Celja, čim bolj umetniško popolna, čim bolj zanimiva in privlačna za gledalce, katerih naravni avditorij med razvalinami nekdanjega gradu sprejme več kot tisoč.

Vsaj za prvo leto celjskih grajskih iger lahko ugotovimo, da so njih prireditelji svoje načrte dobro uresničili. Uprizoritev „Hermana Celjskega“ je v izkušnih rokah režiserja Branka Gombača, ki je spretno izkoristil veliki naravni oder med razvalinami ter zaposlil skoraj celotni igralski ansambel celjskega Slovenskega ljudskega gledališča in poleg tega še okoli 90 stativov, ki vsi skupaj dajejo predstavi tisti zgodovinski mik in verodostojnost, brez kakršnih si je le težko zamisliti podobno uprizoritev na prostem.

Letošnjih deset predstav „Hermana Celjskega“, kolikor jih imajo v načrtu, vsekakor pomeni odločilen korak za uveljavitev Celja kot novega središča velikih poletnih iger na prostem, in to na zgodovinskem prizorišču, kot ga ima le malokatero mesto.

Med novimi knjigami

Koroška založba dr. Bertl Petrei (ki je svoječasno izdala tudi nemški prevod Prežihovih »Samorastnikov«) se je spet predstavila z vrsto novih knjižnih izdaj.

Kot prvo je vsekakor treba omeniti antologijo štirih koroških sodobnih pesnikov, ki je izšla pod naslovom »Železna vrtnica« (Die Eisenrose). V 96 strani obsegajoči knjižici objavljajo svoje pesnitve Walther Nowotny, Manfred Posch, Hanns Renger in Wilhelm Rudnigger. Tako po starosti kot tudi po pesniški izpovedi precej različni avtorji imajo vendar nekaj skupnega: njihove pesnitve so sodobne, njihov jezik je izpilen, tako da predstavlja četvorica dragocen pojav v koroški književnosti in uspešno nadaljuje bogato tradicijo, ki so ji vtisnili svoj pečat Robert Musil, Zernatto ali Kristina Lavant. Knjigo krasijo štiri linorezi sodobnih koroških likovnih umetnikov Valentina Omana, Richarda Kerschitza, Franza Petschounig-Morota in Kurta Schmidta, medtem ko je barvni ovitek prispeval Werner Lössl. Vsebinsko zanimiva in grafično zelo prikupno opremljena knjižica stane 48 šilingov.

»Bela vrtnica« (Die weiße Rose) je naslov drame, v kateri spet zaživi stara koroška pripovedka o čudežni beli vrtnici iz Podklostra, legenda iz benediktinskega samostana v sredini 16. stoletja. Avtor tega dela je znani avstrijski pisatelj, lirik, dramatik in esejist Siegfried Freiberg, član predsedstva avstrijskega PEN kluba, dobitnik raznih literarnih nagrad in priznanj. V lepem slikovitem jeziku je združil elemente ljudske igre z znanjem o odrskih učinkih ter tako ustvaril delo, ki je zelo privlačno za bralca, hkrati pa hvaležna naloga za večje igralske skupine in gledališče. Posebna vrednost pa je nedvomno v tem, da je orl-

pozabi list iz koroške zgodovine. Cena 72 strani debele knjižice je 45 šilingov.

Medtem ko sta prvi dve knjigi ali po avtorjih ali po tematiki več ali manj vezani na Koroško, sega pomen tretje mnogo dalje. To je roman »Romeo in Tingeltangel«, v katerem je pisatelj Willi Fehse naslikal življenjsko pot velikega avstrijskega igralca Josepha Kainza. Bralec se znajde na koncu 19. in na pragu 20. stoletja ter spoznava s pisateljem takratne razmere v Nemčiji, v Rusiji in v Ameriki, kjer

OB DNEVU VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA:

Kajuhove nagrade za umetniška in znanstvena dela s tematiko revolucije in narodnoosvobodilnega boja

Tudi letos so v Ljubljani ob Dnevu vstaje slovenskega naroda 22. julija podelili tradicionalne Kajuhove nagrade. Posebna žirija, ki jo je imenovalo predsedstvo Zveze združenj borcev NOV Slovenije, je sklenila, da prve nagrade letos ne bo podelila, ker je bila mnenja, naj bi se nagrada podeljevala le za dela izjemne umetniške in znanstvene vrednosti; poleg tega pa je bila letos razpisana nova Nagrada vstaje slovenskega naroda.

Žirija je letos podelila dve drugi nagradi v višini po 400.000 dinarjev, tri tretje nagrade po 300.000 dinarjev in posebno odkupno nagrado v znesku 200.000 dinarjev. Drugo nagrado sta prejela Štefanija Ravnikar Podbevšek za svoje dokumentarno delo o belogardistični morilski postojanki Sv. Urh pri Ljubljani in Emil Cesar za »Zbrana dela Karla Destovnika Kajuha«; tretjo nagrado so dobili Milica Kacin za zgodovinsko razpravo o parlamentarnih volitvah v Julijski krajini, Pavle Baloh za svoje Spomine in Jože Ciuha za opremo ter ilustracije Seliškarjeve mladinske zgodbe »Dimka« in pesniške zbirke Jožeta Šmita »Lirika časa«; odkupno nagrado pa je žirija priznala Karlu Leskovcu za njegove partizanske spomine na dolomiški odred.

Slavnostni govor ob podelitvi letošnjih Kajuhovih nagrad je imel predsednik žirije Franček Mirič, medtem ko je nagrade podelil predsednik Zveze združenja borcev NOV Slovenije Franc Leskošek.

Nacistični načrti za uničenje koroških Slovencev

(3. nadaljevanje)

Izseljence so v rajhu razdelili na razna taborišča od gaura Franken do Vzhodne Prusije. Prva skupina 350 oseb je bila poslana v taborišče Heselberg, druga v taborišče Hagendbüchach, ostali pa v taborišča Schwarzenberg, Frauenaarach, Weissenburg, Wernfels, Eichstätt, Windsheim, Ertlingen, Rastatt, Rechenitz blizu Ščečina in drugam. Razbite so bile tudi družine. Posebne komisije so določile vse taboriščnike med 14. in 60. letom na prisilno delo. Zgodilo se je, da je mož delal v Stuttgartu v tovarni, hčerka kot služkinja pri SS-ovski družini v Nürnbergu, žena kot postrežnica izven taborišča, otroci pa so bili prepuščeni nacistični vzgojitelji vrta v taborišču. Ohranjeni taboriščni red taborišča Heselberg je prepovedal izhod iz taborišča, prepoved sprejema obiskov in oddaje pošte. Mnogi so morali za malenkostne prestopke v KZ Dachau ali v druga taborišča. Med hude prestopke se je štelo že slovensko pismo ali opis stanja v taborišču, najtežja kazen pa je doletela onega, ki je skrivaj spravil pismo na pošto.

Izselitev sama je vzbudila splošno zbežanost med prebivalstvom južne Koroške. To je opazil že dva dni po izselitvi tudi major Kress, vodja vo-

jaškega proglasitvenega urada v Beljaku, ki je sporočil pristojnim vojaškim oblastem, da je izselitev vzbudila splošno vznemirjenje in preplatenost prebivalstva.¹⁷ Nad tem aktom se je zgrozil tudi pisatelj Josef Friedrich Perkonig in v protest poslal gauleiterju posebno pismo.¹⁸

Da bi pomirili prebivalstvo južne Koroške, so nacisti pripravili po vaseh posebne sestanke, na katerih so skušali pojasnjevati vzroke in smotre izselitve. Ohranjen je govor beljaškega kreisleiterja na takem sestanku v Malošah dne 18. 4. 1942. Zaradi preplatenosti prebivalstva je bila 15. 5. 1942 posebna seja, na kateri so merodajni znova prešeta-vali izseljence. Na podlagi posebnih priporočil se je po tem pretresu smelo vrniti v domovino šest družin.

Pritožbe so prihajale tudi iz vojske, od koder so vojaki intervenirali za imovino preseljenih staršev, katero so nacistične oblasti začele dajati v zakup preseljenim kanalskim opantantom, pa tudi domačim nacistom. Nekatera posestva so bila dana v zakup tudi z namenom, da bi jih po koncu vojne dobili le last vojaki

— sinovi nekaterih izseljencev, ali pa da bi se šele takrat dokončno uredilo njihovo pravno stanje. Iz bojazni pred padcem morale vojakov, predvsem pa zaradi udarcev Rdeče armade, ko je bilo treba v rajhu pripraviti prostor za begunce z vzhoda, se je smelo v celoti vrniti na Koroško približno 10 odstotkov izseljencev, predvsem starejših oseb. Po letu 1943 se je celo zgodilo, da so izseljencu obljubili vrnitev posesti, če bi se prijavil v nemško vojsko. Iz taborišča je bil izpuščen še nadaljnji del izseljencev, vendar pa so se morali ob izpustu obvezati, da se ne bodo vrnili na Koroško. Za vsakega posameznika je bila odrejena tudi tako imenovana »Sippenhaft«, to je kolektivno jamstvo ožjih sorodnikov s kazensko sankcijo pred policijskimi in sodnimi oblastmi.

Kljub skrbnim pripravam in večletnim načrtom pa kolonizacija južne Koroške ni potekala tako, kot so si jo bili zamislili v Celovcu. Dejstvo je, da je marsikateri Kanalcen odklonil prevzem posestva izseljenega Slovence, drugi vzrok pa je v tem, da niso bili vsi Kanalceni po mnenju nacistov primerni za zasedbo slovenskih domov. Dokumenti pričajo, da se je pri tem upoštevalo predvsem nemško poreklo in zanesljivost kolonistov. Tako se po mnenju Maier-Kaibitschevega obmejnega urada ni odločil noben »odgovarja-joč« Kanalcen za Ogrisovo posest v Bilčovsu, katero je prevzel stari nacist iz leta 1933 A. Gagel, doma iz

Taboriščnike med 14. in 60. letom starosti so nagnali na prisilno delo; človeka so ponižali na stopnjo vprežne živine.

Gnesau (za to mesto je Gagel predvidelo okrogno vodstvo NSDAP že maja 1942).

Navodila o izboru kolonistov in posledice izselitve lepo povzema dr. Mirt Zwitter v zborniku Koroška v borbi, str. 23: »Politična izbira (kolonistov — op. pis.)... ni bila zadosten porok za uspeh, ki so si ga obetal zagovorniki izselitve. Nase-litev Kanalcenov je naletela na hud odpor domačega prebivalstva, tudi zaradi gospodarske nesposobnosti in drugačnega načina dela in življenja priseljencev. Kanalski kolonisti v svoji prvotni domovini namreč niso poznali kmečkih obratov, kakor jih ima slovenska Koroška. Večinoma niso bili poljedelci, ampak so bili vajeni reje ovac in goveda, predvsem pa gozdarstva. Naravna posle-

povsod je igralec Kainz doživljal globine in vrhove svoje umetniške kariere. Delo odklikuje zlasti skrb za neizmaličeno zgodovinsko dokumentacijo, s katero avtor opisuje usodna srečanja Kainza z ljudmi in umetniškimi impulzi njegove dobe. V platno vezana in 180 strani obsegajoča knjiga stane 96 šilingov.

S svojimi novimi publikacijami je založba izpolnila marsikatero vrzel na domačem knjižnem trgu, zato bodo omenjene knjige gotovo deležne velikega zanimanja med širokim krogom bralcev.

KULTURNE DROBTINE

● V okviru velike slovesnosti je zvezni prezident Jonas v ponedeljek otvoril letošnje slavnostne igre v Salzburgu, katerih spored obsega letos 96 prireditev, opernih in dramskih uprizoritev, baletnih predstav, koncertov in drugih kulturno-umetniških dogodkov. Za otvoritveno predstavo je Herbert von Karajan na novo uprizoril opero »Boris Godunov« ruskega skladatelja Musorgskega.

● Bolgarsko mesto Varna bo od 8. avgusta dalje prizorišče prvega filmskega festivala balkanskih držav, na katerem bodo poleg Bolgarije sodelovale še Jugoslavija, Romunija, Grčija, Turčija in Albanija.

● Prejšnji teden so se v Bregenzu začele tradicionalne poletne kulturne prireditve, ki jih je slovesno otvoril zvezni prezident Jonas. Poleg vsakoletne uprizoritve Straussove opere »Noč v Benetkah« na ogromnem odru na jezeru je letos na sporedu dramsko delo »Dan jeze« poljskega avtorja Romana Brandstaetterja. V času slavnostnih iger je odprta tudi posebna razstava, ki prikazuje 20-letno tradicijo teh prireditev.

● Zadnje soboto se je v Dubrovniku končal 10. mednarodni seminar »Univerza danes«, katerega se je udeležilo več kot 80 profesorjev iz 35 dežel ter 140 predstavnikov 34 nacionalnih in 5 mednarodnih študentskih zvez.

● Moskvo stanovanje velikega ruskega pisatelja Maksima Gorkega bodo preuredili v muzej, v katerem bo razstavljenih več umetniških predmetov, ki jih je uporabljal Gorke, ter okoli 10.000 knjig iz njegove knjižnice.

● Koroška pisateljica Kristina Lavant je pred nedavnim slavila svoj 50-letni življenjski jubilej. Ob tej priložnosti je bila deležna številnih čestitk. Kristina Lavant je že dvakrat prejela Traklovo nagrado, eno najvišjih avstrijskih priznanj za književnost. Za njeno petdesetletnico je izšla tudi posebna slavnostna publikacija, ki vsebuje vrsto portretov in slik koroškega slikarja prof. dr. Wernerja Berga.

17 Poročilo majorja Kressa cit. obtožnica proti Maier-Kaibitschu.

18 Odločke iz Perkonigovega apela je prinesel list Die Neue Zeit 14. 11. 1947, št. 261.

OBVESTILO STARŠEM

zaradi odhoda otrok na letovanje v Savudrijo

Druga skupina otrok za letovanje v Savudriji odpotuje v ponedeljek, dne 2. avgusta t. l. Otroci vstopajo v vlak v Celovcu in Podrožici.

Zbirališče otrok in čas zbiranja so določeni tako-le:

Celovec: ob 10.00 uri dopoldan v čakalnici II. razreda na prvem peronu glavne železniške postaje;

Podrožica: ob 12.30 uri na peronu železniške postaje. V Beljaku otrok ne bomo prevzemali, zato prosimo vse starše iz Zgornjega Roža in Zilje, da pripeljejo otroke v Podrožico.

Na vsakem zbirališču čaka po en spremljevalec. Starše prosimo, da na zbirališčih otroke osebno izročijo spremljevalcem skupine in da jih ob povratku dne 22. avgusta t. l. na istih zbirališčih od njih spet prevzamejo.

Starši otrok, ki so bili sprejeti v drugo skupino, prejmejo fe dni pismeno obvestilo.

Povratak prve skupine

Otroci, ki se nahajajo v prvi skupini na počitniškem letovanju v Savudriji, se vrnejo v ponedeljek, dne 2. avgusta t. l.

V Podrožico pridejo z vlakom z Jesenic ob 16.15 uri. Otroke, ki so doma v Zgornjem Rožu in v Zilji, naj starši čakajo na železniški postaji v Podrožici.

Otroci iz Spodnjega Roža, Gur in Podjune pridejo v Celovec ob 18.31 uri. Če jih s tem vlakom ne bo, prosimo, da čakajo starši še na druge vlake, ker je v poletnem času treba računati s precejšnjimi zamudami vlakov.

Senzacija na koroškem sejmu

Pod tem naslovom opozarja deželna ustanova socialnega zavarovanja za kmetijstvo in gozdarstvo na svojo demonstracijo v okviru letošnjega koroškega sejma, kjer bo opozarjala na velike nevarnosti nezdov v kmetijstvu in gozdarstvu. Imenovana ustanova navaja, da se v zadnjem času na Koroškem nevarno večja številoma nezgod s traktorji, zaradi česar hoče javnost seznaniti s pomenom ustreznih varnostnih naprav.

„Senzacija“, ki jo napoveduje deželna ustanova socialnega zavarovanja za kmetijstvo in gozdarstvo, pravzaprav ni nobena senza-

cija, marveč nasprotno stvarnost, ki jo žal precej pogosto opažamo: namreč prevrnen traktor, ki pa je opremljen z ustrežno varnostno napravo. Tako se bo vsak obiskovalec tega dela razstave lahko na lastne oči prepričal, kako je mogoče zavarovati traktorista za primer, da se njegovo vozilo prevrne.

Na razstavo s prevrnenim traktorjem, ki bo urejena na razstavnem sektorju kmetijske zadruge in kjer bo mogoče dobiti tudi vsa potrebna in zanimiva. To smo že večkrat slišali iz ust inozemskih turistov, ki so hkrati izražali tudi svoje začudenje, da se na Koroškem še danes najdejo ljudje, katerim sožitje dveh sosednjih narodov očitno ne gre v račun.

Pevski koncert za domačine in tujce

Slovensko prosvetno društvo »Danica« iz St. Vida v Podjuni je zadnjo nedeljo priredilo pevski koncert pri Voglu v St. Primožu. Zanimanje za prireditev je bilo veliko in med poslušalci, ki so napolnili dvorano, je bilo tudi veliko tujih letoviščarjev, kateri preživljajo svoj dopust v tem tujkoprometno zelo živahnem kraju.

Zaradi tega je pevski zbor, ki ga je vodil pevovodja Hanzi Kežar, v svoj spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi vključil tudi nekaj nemških napevov. Da so pevci peli dobro, ni treba posebej poudariti, saj poznamo njihovo visoko pevsko ravnen. Tako domačini kot tudi tuji gostje so vsako pesem nagradili z navdušenim odobravanjem; pri tem so tujcem posebno ugajale slovenske melodije, ki jih prej še nikdar niso slišali.

Tako je tudi ta koncert uspešno manifestiral navzočnost dveh narodov v deželi, katera se tujim gostom prav zaradi tega zdi še posebno pestra in zanimiva. To smo že večkrat slišali iz ust inozemskih turistov, ki so hkrati izražali tudi svoje začudenje, da se na Koroškem še danes najdejo ljudje, katerim sožitje dveh sosednjih narodov očitno ne gre v račun.

Minulo nedeljo na Peci

Stara siva Peca je bila minulo nedeljo posebno mikaven cilj mnogih izletnikov, ki so prišli iz bližnje in daljnje okolice. Ob godu Ane je že stara navada, da so se povzpeli na Peco; pred desetletji še peš, danes pa je tudi med »hribolazci« pešačenje že v veliki meri zamenjala vožnja z motornimi vozili. Odkar je na Peco speljana lepa cesta, je tudi tukaj videti vedno manj pešcev in tudi tokrat so prišli večinoma z vozili.

Peca je nudila lep razgled, kajti vreme je bilo — razen kratkega dežja — ugodno in vsi so sproščeno uživali planinski raj. Pliberški župnik Kulmež je imel mašo na prostem, nato pa so se izletniki zbrali v Krautovem planinskem hotelu, kjer so jim dobro postregli, v kolikor niso prinesli provianta že seboj. Na povratku so se mnogi ustavili še v novi gostilni ob cesti ter s plesom zaključili svoj nedeljski izlet.

KOLENDAR

Petek,	30. julij;	Abdon
Sobota,	31. julij;	Ignacij
Nedelja,	1. avgust;	Vazi sv. Petra
Ponedeljek,	2. avgust;	Parcijunkula
Torek,	3. avgust;	Lidija
Sreda,	4. avgust;	Dominik
Četrtek,	5. avgust;	Marija Sn.

Velike naloge občinskega odbora v Pliberku

Seje občinskega odbora v novi veliki občini Pliberk imajo zelo pogosto obsežen dnevni red. Potrebe, zahteve in želje so v veliki občini večje, potrebna je izvedba mnogih javnih del, podpirati je treba pobude zasebnikov in sploh skrbeti za blaginjo in napredek vseh občanov. Brez dvoma ima večja občina tudi večja finančna sredstva, vsem željam in potrebam pa kljub temu ni mogoče vedno ustreči. Načelo mora biti, da se razpoložljiva sredstva trošijo tako, da je po stvarnem premisleku ustrezno v prvi vrsti tam, kjer je potreba največja in najnujnejša. Ni pravilno, če bi nekateri odborniki iskali koristi samo za svoj okoliš, za kakšen drugi kraj v obsežni občini pa ne bi imeli razumevanja.

Na svoji zadnji seji 12. julija je občinski odbor reševal spet mnogo vprašanj. Soglasno je odobril prošnjo trgovca Franca Stefitza za koncesijo prodaje knjig, ker doslej v Pliberku prave prodajalne knjig še ni bilo.

Za popravilo šole v Libučah je deželna vlada dala 100.000 šil. podpore. Zidarska dela bo izvedel domači mojster Vodivnik, tesarska pa prav tako domači mojster Krof, medtem ko bo streho dobavila tvrdka Mayerbruck iz Celovca, kleparska dela pa bo opravila tvrdka Samonig iz Velikovca. Prispevek v enaki višini je dobila občina za po-

pravo šole v Vogrčah, kjer bodo prekrili streho in zgradili sanitarne naprave. Pri osnovni šoli v Pliberku bodo izvedli asfaltiranje za vsoto 124.000 šil., kar bo izvedla firma Mörtl & Co. Če bo uspelo ohraniti nekaj zelenega prostora, bo delo stalo le 100.000 šilingov.

Za gradnjo 9-stanovanjske hiše na Libuški cesti v Pliberku bodo letos izdali 670.400 šil., skupni stroški gradnje pa bodo znašali 1,4 milijona

šil. Gradbena dela so v rokah mestnega gradbenega mojstra dipl. ing. Glawarja. Odbor je odobril tudi 351.000 šil. kot preostanek za asfaltiranje ceste v Rinkole in Vogrče; skupni stroški za 5,5 km dolgo cesto znašajo 981.000 šil.

Iz posojila in podpore deželne vlade ima občina na razpolago še okoli pol milijona šil. za asfaltiranje drugih občinskih cest. Prav tukaj želi vsak odbornik asfaltirano cesto v svojem kraju, kar je razumljivo. Denarja pa je premalo, da bi se moglo povsod takoj ustreči. Sklenili so, da bodo ceste sprostili prahu tam, kjer stojijo ob njih hiše, kakor skozi vas Cirkovče in nekatere ceste v Pliberku, v Libučah (Zgornjih) pa cerkveno cesto in knapovsko pot v dolžini 400 metrov. OVP-odborniki so želeli asfaltiranje prostora pri Grenzlandheimu. Tu so bila mnenja deljena. Odborniki delovne skupnosti so se zavzeli za ceste v Repljah, iz Blata na Letino ter na Šmarjeto. Ta predlog so preglasovali z večino 9 glasov in ostalo je pri izvedbi asfaltnih del pri Grenzlandheimu, seve če bodo sredstva dopuščala.

Za prepotrebno regulacijo potoka med Vidro vasjo in Dobom bodo letos porabili 100.000 šil. iz deželne podpore. Celotni stroški načrtovane regulacije s preložitvijo struge bodo predvidoma dosegli 3 milijone šilingov in torej vsota 100.000 šil. le malo pomeni.

Tudi libuški potok je potreben regulacije, ki voda po vsakem večjem deževju stopi čez strugo in večkrat nastopi tudi po kleteh. Tudi to delo je v pripravi. Projekt nove struge stane 110.000 šil., proračun skupnih regulacijskih del pa znaša 3,8 milijona šilingov. K stroškom bo 80% prispevala država, 10% cestna uprava in tudi od železniške uprave bodo skušali doseči kakšen prispevek. Kakih 400.000 šil. bo prišlo na občino, ki prevzame na mejaše odpadle stroške.

Odličen gost je obiskal Sele

V torek prejšnjega tedna je znani radijski in televizijski umetnik Heinz Conrads s soprogo obiskal naš idilični gorski kraj pod Košuto. Spremljala sta ga dva »vesela mestna sodnika« iz Celovca. Odlični gost se je mudil nekaj ur v gostilni pri Skutovcu. V imenu selskih občanov ga je pozdravil župan Simon Ogris in želel vsej skupini prijeten oddih v Selah. Pod vodstvom Erika Užnika je domači

kvintet zapel tri pesmi, godbeni ansambel »Rožanski kvintet« pa je zaigral vesele domače viže.

Umetnik z Dunaja s svojo ženo se je prisrčnega sprejema zelo veselil. Gostje, zastopniki občine, pevci in godci so zasedli mize na prijetnem prostoru pred gostilno, pridružilo pa se jim je še mnogo drugih domačinov in letoviščarjev, ki letujejo v Selah. Vsi so navdušeno poslušali ubrano domače petje selskih fantov in vesele komade, ki so jih zaigrali godci. Odličnemu posredovalcu dunajske pesmi so šle k srcu posebno oložne melodije naših slovenskih pesmi. Zanimal se je pri svojih spremljevalcih, zakaj se kaj takega, kar je odkril le slučajno, tako malo sliši pri nas ter je obljubil selskim pevcem, da jih bo povabil k sodelovanju pri njegovi drugi televizijski oddaji o Koroški. Pripomnil je še, da se bo to zgodilo, če bo šlo po njegovi želji. Radovedni smo, če bo do tega res prišlo.

Ob slovesu se je Heinz Conrads vsem prisrčno zahvalil za lepo presenečenje, ki ga je doživel v Selah, nato pa se je s svojim spremstvom odpeljal preko Frajbacha, Šmarjete v Rožu in Borovelj v Krivo Vrbo, kjer sta z ženo na dopustu.

V TRŽIČU IGRAJO

»Pod svobodnim soncem«

Prejšnjo nedeljo je bila v Tržiču (na prizorišču na prostem) krsna predstava igre »Pod svobodnim soncem«, ki jo je priredil Miloš Mikeln po istoimenskem zgodovinskem romanu priljubljenega slovenskega pisatelja Frana S. Finžgarja.

Igre bodo Tržičani ponovili še jutri, 31. julija in v nedeljo, 1. avgusta; začetek predstave ob 20. uri.

Konsum v Borovljah uvedel samopostrežbo

Borovlje, nakupno središče Roža, so postale od 24. julija dalje spet bogatejše za moderno nakupovalnico. Boroveljska konsumna zadruga je odprla sodobnemu času ustrežajočo prodajalno — samopostrežno trgovino. Takšna trgovina je v dobi, ko vsi tožijo o pomanjkanju časa, za nakupovalce, posebno gospodinje, velika prednost in ugodnost, ker tudi boroveljske gospodinje bodo svoje nakupe lahko vse hitreje oskrbele ter se bodo gotovo na ta — samopostrežni — način nakupovanja zelo hitro privadile.

S primerno slavnostjo so minulo soboto odprli samopostrežno prodajalno. Trgovino so okrasili s simboličnimi mavričnimi barvami mednarodnega združnega gibanja. Že pred otvoritvijo se je zbralo pred prodajalno lepo število boroveljskih gospodinj in drugega občinstva. Ob osmih je zaigrala znana godba Rudija Platzerja, nato pa je spregovoril predsednik članskega odbora in hkrati član upravnega odbora Scherjau. Dejal je, da je z otvoritvijo samopostrežne prodajalne izpolnjena obljuba, ki je bila članom dana pred tremi leti ob priložnosti 70-letnice obstoja boroveljske konsumne zadruge, katere namen je, koristiti potrošnikom.

Župan Sorgo se je zelo pohvalno izrazil o novi koristni pridobitvi za Borovlje, ki je z gradbeno izvedbo tudi lep doprinos k lepšanju mesta. Direktor Kresnik je med drugim dejal, da je konsumna zadruga z zgradbo z nad 200 kvadratnih metrov obsegajoče samopostrežne trgovine napravila velik napredek. Zadruga je doslej kot regulator cen delovala za splošnost in bo tej ideji ostala zvesta tudi v bodoče.

Konsumna zadruga v Borovljah lahko zre na dolgo zgodovino svojega obstoja. Že leta 1878 so organizirani delavci ustanovili neke vrste konsumno društvo, ki pa je živel le tri leta. Enajst let pozneje so predvsem puškarski delavci ustanovili novo konsumno društvo. Vse je šlo dobro, vendar v letih 1908 do 1910 je prišlo do političnih trenj. Del članov je ustanovil »Rožansko gospodarsko društvo« (Rosentaler Wirtschaftsverein). Ta organizacija se je leta 1939 spet združila z delavsko konsumno zadrugo. Po vojnih homatijah se je zadruga hitro in uspešno razvijala ter izkazovala iz leta v leto večje vsote poslovnega prometa. Prav veliki razmah po vojni je vodstvo konsumne zadruge napotilo, da so zgradili in moderno opremili nov način praktične nakupovalne možnosti — samopostrežno prodajalno.

TO IN ONO

od Šmohora do Labota

BELJAK. — Letošnji tradicionalni beljaški semenj 31. julija bo razen obilice zabav in plesov postregel tudi z vrsto kulturnih prireditev. Poleg ogromne povorke narodnih noš, osmih godalnih kapel, ki bodo igrale na šestih velikih plesiščih, velikega ognjemeta na dravskem mostu in mnogo drugega več, je na sporedu tudi nastop mednarodnih folklornih plesnih skupin. Sodelovale bodo svetovno znana skupina »I Danzerini di Gorizia« iz Italije, prav tako znana in priznana slovenska skupina iz Bohinja ter odlična skupina iz Lienza. Imenovani folklorni ansambli bodo nastopili po otvoritvi semnja na trgu pred magistratom in pozneje na Glavnem trgu.

BOROVLEJE. — Krajevna združnica turističnega društva »Priatelj narave — Naturfreunde« obhaja v nedeljo 60-letnico svojega obstoja. Proslava tega jubileja — častno pokroviteljstvo sta prevzela deželni glavar Sima in boroveljski župan Sorgo — obsega nastope godbe in zbora Stahlklang, za ples pa bodo igrali »Rožanski fantje« iz Sel.

PLIBERK. — Prejšnji teden so na pliberškem pokopališču pokopali Balbino Traun, ženo znane trgovca s stroji in drugimi tehniškimi artikli Maksa Trauna. Neizprosna smrt je Balbini po daljši bolezni, ki jo je prenašala z veliko potrpeljivostjo, vse prekmalu pretregala nit življenja. Iskala je še zdravje v bolnišnici, toda tudi spretni zdravniki niso več mogli pomagati. Mož in otroci so zgubili dragoceno moč v gospodinjstvu, pokojna pa je veliko pomagala tudi v trgovini. Zaljubljenemu možu in otrokom izrekamo ob bridki izgubi dobre žene in matere naše globoko sožalje.

Bogata žena je imela dve hčeri: prvo je ljubila, drugo pa sovražila. Imela je tudi grad, v katerem je strašilo.

Svojo drugo hčer je tako sovražila, da jo je poslala nekega večera v grad kuhati; upala je, da se je tako znebi.

Hčerka je ubogala in šla v grad. Ko je kuhala, je prišel munej in jo prijazno vprašal: „Bo tudi zame kaj večerje?“

„O da, kar pojdi v sobo!“ je odgovorila deklica.

Kuhala je dalje, pa se je prikazal na pragu kužej. „Bo tudi zame kaj večerje?“

„O da, le pojdi v sobo, je že munej tam!“

Prišel je še petelinček in jo prosil večerje. Tudi njega je poslala v hišo. „Kadar bo kuhana, pa vam bom prinesla.“

Vsi so potem jedli skupno in so po večerji vlegli spat.

Ponoči pa je prilomastil pred duri star, grd mož. Deklica je v strahu zajokala in zaklicala: „Munej, munej, mevkaj, da me mo-

Pravljica iz Roža

žej ne sne! Kužej, kužej, lajaj, da me mo-
žej ne sne! Petelinček, petelinček, poj, da
me možej ne sne!“

Munej je nato zamevkal, kužej zalajal, petelinček zapel. Dedec se je ustrašil, vrgel zlat kolovrat v hišo in odšel.

S tem kolovratom je šla deklica zjutraj domov. Ko je pohlepna žena slišala dekličino pripoved in videla njeno krasno darilo, je poslala drugi večer svojo hčer-ljubljenko v grad.

Ko je ta hči zvečer v gradu kuhala, je prišel munej in jo vprašal: „Deklica, mi boš dala kaj večerje?“

Ona pa je ošabno odgovorila: „Spravi se mi, zate pa že ne kuham!“

Tudi kužeja in petelinčka je tako pogнала. Ti so se morali vleči brez večerje, deklica pa je jedla sama. Ponoči pa je zopet prilomastil dedec. Deklica je strahoma zaklicala: „Munej, munej, mevkaj, da me možej ne sne!“

Munej pa je rekel: „Sama jedla, sama mevkaj!“

„Kužej, kužej, lajaj, da me možej ne sne!“

„Sama jedla, sama lajaj!“

„Petelinček, poj, poj, da me možej ne sne!“

„Sama jedla, sama poj!“

Ker se nobeden ni hotel oglasiti zanjo, jo je dedec zgrabil in raztrgal na kosce. Ker je zjutraj ni bilo domov, jo je šla mati iskati in z grozo je videla, kaj se je s hčerko zgodilo.

Osivela je mati od same žalosti, toda njeno srce se je omeščalo. Vzljubila je svojo drugo hčer, ki je prej ni marala.

VLADO FIRM:

Uskoška nevesta

8. nadaljevanje

Sredi vasi je stala široka kočja uskoškega vojvode. Ob zori je vojvoda že stal med vežnimi vrati. V hiši je imel gosta, mladega Vukmirovega sina, sam pa je imel še neporočeno hčer, zalo in živahno črnolaso Živo. Devetnajst pomladi je že poživila njegov dom. Imel jo je zelo rad. Koliko večerov je presedel z njo na starem hlodu za hišo in ji pripovedoval o utrjenem gradiču Žumberku na visokem hribu, ki so ga pozneje graščaki prezidali v grad in ki je gospodoval nad pašniki in vso drobnico. Le-to so prignali s seboj Uskoki, ki so naselili lepe doline in nizko gričevje. Vrnili so se vanj; in ko ga je zasedlo 300 martolozov,* so jim ga morali deželni stanovi na cesarjev ukaz prepustiti.

Na gradu se je rodil glavarju Vukmiru sin Tudor, ki je dorasčal v pogumnega vojščaka. Radi so ga imeli vojvode in uskoški naseljenci bližnjih in daljnih naselbin. Staremu glavarju pa se je gubalo čelo in siveli lasje.

Vse to je vedela Živa — in kadar je bila sama, se je pogovarjala z njim in njene misli so ga spremljale tja do turških gričev.

Danes pa je vstala navsezgodaj. Ko se je umivala in ogledovala v mrzli studenčnici, so ji lica ob misli na gosta lahno zardela. V hiši sosednih zadržnikov je bilo še vse tiho in mirno. Le okna so se bleščala v zarji.

Ko je na dvorišču odpirala svinjak, je tudi naselje

Zlata skledica

Ko je umrl poglavar Karati, so položili z njim v grob njegov kožuh, kože, na katerih je spal, in skledico, iz katere je pil. Skledica je bila zlata. Sin poglavarja Karatija, mladi Kjoz-Kičinec pa ni in ni mogel pozabiti skledice: saj je bila zlata! Kjoz-Kičinec je poklical ubogega sužnja.

„Pojdi, smrdljivi Dito, k mojemu očetu in mi prinesi z onega sveta zlato skledico! Če ne greš, ti živemu iztrgam srce, mrtvega pa razsekam na kosce.“

Dito je šel v dolino in ni vedel, kaj bi počel. Niti sanjalo se mu ni, kako bi prišel na oni svet. Zato je šel, kamor so ga nosile noge. Na cesti je srečal staro, suho kot jesenski list.

„Zakaj si tako žalosten, ljubi fant?“

„Sin poglavarja Karatija mi je naročil, da moram k njegovemu mrtvemu očetu; pa ne vem, kod pelje pot na oni svet.“

Starka je sedla na zemljo in se odkašljala.

„Pojdi neprestano proti zapadu. Na zapadu je vhod v podzemeljski svet. Tu imaš, sinko, sedem glavnikov, sedem igel z nitjo in sedem železnih palic. Če si prebrisan, ti bodo te stvari prišle zelo prav.“

Trava je na kraju, kjer je sedela starica, polega. Dito ni opazil, kam je odšla; brez sledu je izginita. Kronil se je proti zapadu, prišel prav do kraja, kjer ni dneva, in kmalu je imel pred seboj globoko jamo. Spustil se je vanjo.

„Aaa...“ je zaslišal iz globine pronicav krik in sedem razmršenih deklet je obkloilo Dito. „Oči ti izpraskamo, trebuh ti razparamo. Tu ni kraj za žive!“

Dito je vrgel na tla sedem glavnikov. Dekleta so pobrala glavnike, sedla na tla in si začela česati lase. Dito pa je teklen naprej.

„Oooo...“ je zaslišal pred sabo cviljenje in sedem žen se je podilo proti njemu. „Živi! Ubijemo te!“

Dito jim je vrgel sedem igel z nitjo in žene so talokj pričele šivati svoje raztrgane kožuhe.

„I-a, i-a... i-o, i-o;“ je zahrzalo sedem velblodov in poskakujoče grbe so stekle proti Ditu. Komaj je utegnil vreči na tla sedem palic.

Velblodi so se začeli drgniti ob železne palice.

Dito pa je šel naprej, dokler ni prišel do velike dupline. Pred njo je sedel sam poglavar Karati in pil iz zlate skledice gosto žganje.

„Kako živiš, smrdljivi Dito?“

„Dobro. Kako, dovolite, živite pa vi, slavni poglavar?“

„Imenitno. Ko bi vedel, Dito, kako tu kadimo tobak, bi ne hotel več nazaj na svet med žive. Že samo zaradi tobaka — častna beseda — se splača umreti.“

Poglavar Karati je postavil zlato skledico na tla in si prižgal dolgo pipo. Dito pa je naglo zgrabil zlato skledico in pobegnul. Poglavar Karati je stekel za njim, a ga ni mogel dobiti: ko je umiral, je bil že zelo star. Dito pa je bilo komaj šestnajst let.

„Hej, velblodi!“ je zaklical poglavar. „Primate Dito, zadržite ga!“

„Tega pa ne,“ so odgovorili velblodi. „Kadar smo se podrgnili ob tvojo palico, si nas naglal z bičem. Dito pa je vsakemu od nas postavil železen drog.“

„Primate ga, ne pustite ga!“ je zaklical poglavar starim ženam.

„Ne,“ so odvrnile žene. „V sedmih letih nam nisi dal niti ene obleke, niti nam nisi dal živalskih klet, da bi si zašile naše cunje; Dito pa nam je vsem prinesel igle z nitmi.“

Dito je spet neovirano teklen naprej. Poglavar je neprestano hitel za njim.

„Hej, ve,“ je zaklical dekletom, „primate Dito, zvežite ga in pripeljite sem!“

„Ne, vseh sedem let nam nisi dal ne enega glavnika, Dito pa je dal vsaki svojega.“ Dito je teklen naprej, vedno hitreje, že se je z roko prijel za rob jame.

„Dito, Dito!“ je zaklical poglavar. „Pozdravi v mojem imenu mojega sina. Želim mu, da bi se izpremenil v prazen kotel in se prevrnil z dnem navzgor. Snahi pa ukazujem, da zleti od doma kot črna sraka.“

Dito je skočil iz podzemeljskega sveta in stekel v bivališče mladega Kjoz-Kičineka. Že od daleč je zapazil Kjoz-Kičinec zlato skledico.

„Torej si bil res pri mojem očetu?“

„Bil,“ je rekel Dito. „Vaš oče vas pozdravlja in vam želi, da bi se spremenili v prazen kotel in se prevrnil z dnem navzgor.“

Kjoz-Kičinec še ni slišal sporočila do kraja, že se je, kakor bi ga nekdo od zadaj udaril, spremenil v prazen kotel in se zvalil v dolino. Njegova žena se je razveselila:

„Zdaj si izberem moža, iki mi bo všeč.“
Dito pa ji je odgovoril:

„Tudi vas, spoštovana, pozdravlja poglavar; in želel si je, da bi se izpremenili v črno srako.“

Žena je spregovorila še pol besede po človeško, drugo polovico pa je že morala dokončati kot sraka. Še zdaj sraka klepetta, pa nikakor ne more izklepetati svoje jeze.

Tako je ostal suženj Dito sam samcat v beli koči. V desnici je držal zlato skledico. Nalil je skledico do roba z žganjem in jo podal najstarejšemu starčku. Drugo je ponesel najstarejši starci. Tretjo pa je nalil mladi deklici Čajneš.

(Altajska pravljica)

Na počitnice

*Solo, hej! so zaklenili,
nas po svetu zapodili.
Brez nalog in brez nadlog
pojdemo čez hrib in log.*

*Dom, pozdravljen! kejer smo zrasli,
se igrali, slišali pasli;
zdaj gospodje smo mladi,
ki nam pravijo že vi.*

*Mirno bomo praznovali,
pridno jedli, dolgo spali,
da život in duh moči
zopet nove zadobi.*

*Zdravi, oče! Zdravi, mati!
ljuba sestra, bratec zlati!
Zdaj bom živel spet en čas
mirno, brez skrbi pri vas!*

Josip Stritar

Zajčkovo maščevanje

(STARA KITAJSKA PRIPOVEDKA)

Davno je že tega, kar sta stanovala blizu skupaj zajček in lev. Lev se je vedel zelo prevzelno. Večkrat je prišel pred zajčkov brlog. Zviška ga je opazoval in mu grozil. Končno zajček tega ni mogel več prenašati in je sklenil, da se bo odselil.

Toda potem se je nekega dne oglašil pri levu in mu rekel:

— Pomisli, našel sem nekoga, ki ti hoče biti podoben. Slišal sem ga, ko je govoril: „Ali je kdo na svetu močnejši od mene! Če je, potem naj pride sem, da se pomeriva. Če ga ne bo, se pravi, da sem jaz najmočnejši in vsi boste moji sužnji!“ Oh, lev, le pomisli, kakšen nemogoč bahač.

— Pa ti, — je rekel lev, — si mu pripovedoval o moji moči!

— Gotovo, toda bolje bi bilo, če bi molčal. Ko sem opisoval, kako si velik in močan, je omenil, da te ne bi maral niti za služabnika.

Takrat je lev jezno zarjul.

— Kje je! Kje je ta nesramnež!
In zajček ga je peljal na grič in mu pokazal globoko jamo.

— Tam v tisti jami.

Lev je teklen proti jami in jezno pogledal vanjo. V njej ga je čakal nasprotnik in ga grozeče gledal. Lev je bil tako jezen, da se mu je dvignila griva, nasprotniku pa prav tako. Lev je pokazal zobe in renčal, sovražnik prav tako. Potem je lev še stegnil šape, sovražnik tudi.

Poln besa in sovraživa se je lev potem pognal proti sovražniku, ki je bil le njegova podoba na vodni gladini. Torej je grozil samemu sebi. Toda za spoznanje je bilo prepozno, lev je v globoki vodi utonil.

oživel. Vojvoda, ki je še vedno stal na hišnem pragu, jo je poklical k sebi:

„Živa, ulovi najlepšo gosko, oskubi jo in speci za našega Tudorja. No, nikar ne zardevaj! Pa malo po vasi pojdi.“

Pogladil si je košate brke in jih zavihal. Živa je že odhitela.

Iz konjske staje sta v burnem pomenku prihajala vojvodov starejši zet in Brano. Na brkih so mu še visele masne kapljice toplega mleka, ki se ga je bil pravkar nalokal. Ko je opazil Živo z gosko, je prijel vojvodovega zeta za komolec:

„Kakšno dekle, bratec; kako je zrasla. To bi bila gospodinja na Žumberku.“

Zavihal si je povešene brke, se glasno zasmeljal in sam pri sebi zamrmral: „Tudor, hm, zavrti ji glavo!“

Živa se je vzravnila, se jima nasmehnila in voščila dobro jutro. Počasnih korakov se je Brano nameril k njej.

„Živa, naj pomagam?“

Brano jo je vščipnil v zardela lica, ji vzel gosko in rekel: „Še toplo jo oskubim!“ Nagnil se je k njej. „Dekle, hm, hm. Odraslo si. Kaj pa srce?“

Živa ga ni slišala. Zrla je v sončne žarke, ki so jo slepili. Brano jo je dobrodušno opazoval in si dejal: „Zalo dekletu si, vredno male laži!“ Z roko ji je pogladil razmršene lase.

„Živa! Tudor pravi, da si brhka nevesta; hm, Živa, prata beraška, poslušaj!“

„Stric, nikar ne nagajajte,“ ga je smeje se zavrnila Živa. „Goska vam bo ušla!“

„Brano, Brano, k vojvodi pridi!“ je z veznega praga klical sel.

Domačija je oživela. Možje vojvodove zadržne domačije so odšli na pašnike. Nekaj žena je spodrezanih kril

do gležnjev v potoku, ki je žuborel za poslopjem, in praznilo lesene škafe s perilom. V naselju se je pasji lajež mešal s kričanjem otrok, oblečenih le v umazane srajčke dopetače.

Še preden je mogla Živa uginiti, kdo ji je z roko zakril oči, se je oglašil Tudor:

„Živa, da ne zapečeš goske!“

Plamen v ognjišču je barval njen že tako zagoreli obraz. Naglo se je obrnila, se ga oprijela okoli pasu in se dvignila.

„Tudor, kaj je tebe prineslo k ognjišču?“

„Kaj me je prineslo? Hej, pečena gos. Tolsta je in od daleč diši.“ Prijel jo je za brado in ji privzdignil glavo, v njenih očeh je opazil prav lahek lesk. Osupnilo ga je.

„Živa, prišel sem, da ti pomagam speči gos...“

Smeh dekleta, ki se je mudilo v dimnici na drugem koncu in je skozi dim mežikalo Živi, ga je rešil zadrege.

„Ah, kako me skelijo oči,“ je vzdihnila Živa, ga odrinila in stekla od ognjišča v hišo.

V zadregi je stal Tudor pred ognjiščem in strmel v gosko, ki se je pričela smoditi. Sopara, ki je uhajala iz velikih pokritih loncev, mu je zvalila na čelo znojne kaplje. Iz dimnice je priteklo dekletu in pograbilo rogovilo, da obrne gosko.

„Tudor, osmodil se boš,“ se je zahihitala.

Ko so kasneje sedeli za podolgovato mizo v veliki sobi, se je na zgornjem koncu dvignil vojvoda, nekolikokrat debelo pogoltnil slino in dejal: „Družina, v naši sredi pozdravljam glavarjevega sina, našega Tudorja!“

Možje, ki so molče sedeli na zgornji strani, so prikimali, na spodnjem koncu pa so žene in dekleta mirile razposajene otročaje, ki so po vsi sili hoteli zapovrstjo jezdit na Tudorjevih kolenih.

* poklicni uskoški vojščaki

Poskusite!

JUHE ZA DOJENČKE

Umetno boste začele hraniti otroka — ali po navesti zdravnik ali medicinske sestre, če res nimate dovolj mleka.

Za zelenjavno juho uporabljamo: korenček, kolerabo, ohrovt, paradižnik, sveže zelje, krompir.

Zelenjava ne sme ležati v vodi, da rudninske snovi in vitamini C ne gredo v izgubo.

Zelenjavo moramo kuhati z malo vode ali v sopari in pokrito, da zrak ne more do nje.

ZELENJAVNA JUHA

Očiščeno in dobro oprano zelenjavo zrežemo in zakuhamo v vrelo, slano vodo. Ko je mehka, jo prelačimo — vodo in goščo paravimo. Na 1 dl (100 g) take zelenjave dodamo 1 malo žličko surovega masla. Če je juha preredka, lahko vanjo zakuhamo 1 žličko zdroba, riža ali vllivance. Zdrob mora pri tem vreli 17 minut, riž eno uro. Maslo dodamo vedno na koncu.

Limona dela čudeže

- Rezilo noža lahko očistite tudi z limono, vendar ga morate nato takoj splahniti in obrisati s suho krpo.
- Rjaste madeže na belem perilu boste lepo očistili z režnjem limone. Lahko pa blago z madežem tudi potopite v limonin sok.
- Z limono čistimo madež od ruskega čaja.
- Torbica iz temnega boksa bo spet dobila nekdanji lesk, če jo boste zdrgnili z limoninim sokom.
- Tudi rumene madeže na belem marmoru boste odstranili — z limono.
- Ko čistite zgornjo ploščo štedilnika, dodajte čistilo nekaj kapljic črne kave. Ploščica bo mnogo bolj bleščeča.
- Zadostuje le nekaj kapljic močne kave, pa bodo na bakrenih predmetih izginili vsi madeži.
- Plesni čevlji iz črnega satena bodo kot novi, če jih boste zdrgnili s krpo, namočeno v močni kavi.

Razsvetljava v stanovanju

Prav gotovo smo vsi premalo pozorni pri izbiri razsvetljave in namestitve svetilk. Pogosta očesna obolenja nas šele zdramijo, da je treba malo bolj premisliti, kako bomo stanovanje razsvetlili.

Kar oglejmo si našo kuhinjo. Verjetno imate v sredini stropa eno samcato bučko z žarnico; četudi je to močnejša, verjetno vsi deli kuhinje (kjer se dela) niso dovolj razsvetljeni. Otrok pri mizi v kotu piše nalogo, prav gotovo v tako razsvetljeni kuhinji nima zadosti svetlobe, tudi ob štedilniku bi delo ob močnejši razsvetljavi šlo bolje od rok. Zato ze najprimerneje, da ima otrok na mizi svojo bučko, kot tudi gospodinja nad štedilnikom še posebno razsvetlavo. Senčniki luči, ki jih uporabljamo za splošno razsvetlavo, imajo navadno obliko krogle (bučke), v sobah pa imajo pogosto drugačne oblike. V kuhinji so navadno senčniki iz porcelana, mornega stekla ali tanke pločevine.

Senčniki luči, ki jih uporabljamo pri delu, naj bodo spodaj dovolj široki, da žarnica dodobra osvetli vso delovno ploskev.

Lestenci, ki so zelo bogatih oblik in okrasov — niso niti moderni, čiščenje je težavnejše in še dragi so, zato si bomo raje izbrali moderne, enostavne oblike lestencev.

Lep je lestenev v obliki polkrogle, v katero damo žarnico tako, da meče svetlobo na strop, od katerega se svetloba razprši po vsej sobi. Da osvetlimo delovno ploskev, je primerna na fletih stojča svetilka, ki ima senčnik s široko spodnjo odprlino.

Pri nakupu senčnikov bodimo precej previdni, kajti v trgovinah je razen okusnih in zares lepih lestencev prav veliko tudi takih, ki so grdi in našarjeni.

Tudor je čutil na sebi radovedne dekliske poglede, ki so drseli zdaj k njemu, zdaj k Živi.

„Tudor, prigrizni. Naj ti postreže naša gospodinja in žena najmlajšega brata, a jaz, gospodar in najstarejši mož našega združnega doma, napijem tebi in staremu glavarju.“

Pisane lončene čaše, napolnjene z domačim cvičkom, so se izpraznile. K Tudorju je pristopila mlada gospodinja in mu ponudila plitvo skodelico s prijetno dišečim pšeničnim zrnjem. Pridne roke mladih deklet so medtem nanosile na mizo jedi. Skledo mastne juhe, osušeno janče meso s kuhanim korenjem, pred Tudorja pa zarumenelo, pečeno mastno gos. Na mizo mu jo je prinesla Živa. Slišati je bilo le trkanje lesenih žlic ob lončeno posodo in brečanje sitnih muh.

Nato so se zvrstile na mizi polne skledje kislo dišečih belih štrukljev in čaše so se nenehno praznile in polnile. Možem so se razvezali jeziki. Vojvoda je vstal. Lica so mu vročično gorela. Potrepljal se je po napetem trebuhu, srknil še požirek in smeje se dejal:

„Tudor, kadar ima golf delopust, gredo Uskoki po plen ali na Turka. A ker Turkov ni, a plenit glavar ne pusti, gredo naši možje na delo. Ti pa si oglej naše naselje in Živa naj ti krajša čas. Saj še ne pojdeš?“

„Opoldne odjedim, še prej pa se sprehodim z Živo.“

Z ramo ob rami sta hodila po ozarrah med njivami in z nogami drobila dišečo črno zemljo; nista opazila oračev, ki so ustavljali konje in zrla za njima. Živa ga je prikrito opazovala. Ko se je rahlo dotaknila njegovih prstov, je začutila, da je njegova roka hladna. Čelo se ji je rahlo nagubalo, ko je videla njegovo mračno lice in oči, ki so v nejasni daljavi iskale nekaj neznanega. Zavila sta na stransko pot in se ustavila blizu popove kočice. Živa se je obrnila k njemu, mu položila tresočo se levico na prsi in ga komaj slišno vprašala:

Umirjeno reagiranje

Rezki zvonec budilke vas vrže iz spanja. Vsak dan isti zvonec in vsak dan ista panika. Ali pa vas v pisarni šef pokliče po telefonu. Čeprav se to pogosto zgodi, se vedno močno vznemirite. Ali pa drug primer: na cesti zaslišite nenaden ropot in že brezglavo planete k oknu. In če postar prinese brzojavko, se skoro onesvestite. Avtomobili se vam zde prebitri, filmi preveč surovi, ljubezen preveč tvegana in življenje pretrudljivo. Nepričakovane situacije vas takoj vržejo iz ravnotežja. In koliko napora, preden se spet umirite! Vedno se zgodi enako: imate občutek popolne praznine. Za nekaj sekund ne zaznavate ničesar. Potem se vaši čuti nekoliko povrnejo: zdi se vam, da gledate skozi meglo in da imate vato v ušesih. V takem stanju se kaj lahko poškodujete, če ste pri kakem delu. Kasneje, ko že dobro vidite in slišite, vam srce nenadoma začne močno biti, po čelu in dlaneh vas oblije pot, vroče vam je, v obraz postanete škrlatne barve, potem pa kar brez prehoda pobledite in mrzav začne stresati. Noge vas nočejo več ubogati, morate sestiti in ne veste, ali ste bliže jok ali smeju.

Vse te reakcije so posledica adrenalina, hormona, ki povzroča razburjenje. V normalnem stanju nadobistne žleze urejajo njegovo izločanje, če pa se vznemirite, se adrenalin v velikih količinah izloča v obtok. Ta hormon močno pospešuje delovanje srca: povzroča takojšnje skrčenje žil in vpliva na simpatični živčni sistem, od katerega je odvisno dihanje, prebava td. Njegovo delovanje pa prav tako preneha v trenutku, ker ga razkrojijo organski fermenti. V nekaj sekundah je spet vse v redu.

Posledice delovanja adrenalina so odvisne od vašega temperamenta. Če ste po naravi mirni, vas ne bo vznemirilo že vsako zvonjenje telefona. In celo če vas presenečenje ali strah vrže iz ravnotežja, se boste kmalu zopet umirili.

Če pa ste zelo občutljive narave, pozor! Ti pretresi uničujejo vašo fizično in moralno uravnovesenost. Živčne depresije, motnje v delovanju srca, čir na želodcu, to je cena, ki jo boste morda morali plačati v kasnejših letih. Napravite ta mali test, ki vam bo pomagal odkriti stopnjo vaše občutljivosti. Odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Ali se vznemirjate zaradi stvari, o katerih sami veste, da so nepomembne?
2. Če se mož ali otroci zakasnijo, ali takoj pomislite na nesrečo?

3. Ali vreme vpliva na vaše razpoloženje?
4. Ali izgubite obvladanoost, če se zmotite (zardite, prebledite, jecljate)?
5. Ali se pogovora prostovoljno udeležite z vso zavzetostjo?
6. Ali vas kritika ali žajiva pripomba z lahkoto rani?
7. Ali poskočite, če vas kdo pokliče ali če kdo nenadoma stopi v prostor?
8. Ali vas obhaja strah pred novo nalogo ali spremembo?
9. Ali se vaše razpoloženje naglo menja iz veselja v žalost, iz navdušenja v pobitost?
10. Ali ste na splošno nezadovoljni s svojo usodo?

Če ste na pet vprašanj odgovorili z da, potem ste že delno občutljive narave. Če pa ste odgovorili z ne na sedem vprašanj, potem se zelo hitro razburite. Vsekakor se morate naučiti, da boste krotili svoja čustva. Hladnokrvnost je lahko pridobiti. Kako? S popolnoma preprostimi postopki, ki se bodo postavili kot obrambni zid med vami in vsakdanjimi težavami.

Morate se ustrdit, sprostiti o pravem času. To je cilj prve vaje, ki vas bo temeljito umirila: Vzemite dve posodi; v eno natočite mrzlo, v drugo toplo vodo. Eno roko potopite v mrzlo, drugo v vročo in ju tako obdržite nekaj časa. Ta vaja poživi obtok.

Naslednja vaja: vzemite kozarec sveže, toda ne premrzle vode. Pijte jo v majhnih požirkih, brez naglice. Važen je ritem požiranja in dihanja, ne pa količina vode, ki naj bo čim manjša.

Tretja vaja: dihanje. Je neprekosljivo sredstvo, ki zaustavi vaše razburjenje, izvaja ga lahko kjerkoli, bodisi na cesti, kjer je malo manjkalo, da bi prišli pod kolesa avtomobila, ali pa v pisarni, kjer ste pravkar dobili od šefa ukor. Vdihavajte normalno, za sekundo zadržite zrak in ga potem z vso močjo iztisnite iz pljuč. To napravite le dvakrat zaporedoma, ne večkrat. Potem dihajete nekaj časa tako, da je izdih nekoliko počasnejši kot pri normalnem dihanju.

Četrta vaja: globoko dihanje. Živčni ljudje dihaajo naglo in površno. Kar opazujte se! Morda je to tudi vaš način. Zato poskusite z globokim dihanjem. Izvajate ga lahko povsod. So tri stopnje. Postavite se v zravnano, a ne togo držo. Roke naj vise ob telesu. Izdihnite! Potem vdihnite in odročite roke. Prsni koš se razširi. Večkrat na dan trikrat ali štirikrat tako vdihnite, ne da bi se pri tem preveč trudili. Vdihavajte in izdihavajte vedno skozi nos. Dihanje je neke vrste pisava, ki izdaja vašo napetost. Ritem dihanja je odvisen od vašega razpoloženja. V trenutku, ko

se vam zdi, da se boste vznemirili, morate nadzorovati dihanje. Ustavite se in trikrat ali štirikrat globoko vdihnite. Umirili se boste.

Peta vaja: gotovo poznate klasično sprostitve: ležete na hrbet ter sprostite roke in noge ter vse telo, kot bi bili lutka iz cunj. Toda vedno si ne morete privoščiti takšnega odih, zato se naučite še delne sprostitve, ki jo lahko izvajate kjerkoli in ob vsakem času.

Če se vam npr. med burnim pogovorom zdi, da se boste vznemirili, posvetite vso pozornost svoji roki! Poizkušajte sprostiti prste in dlan. Ta delna sprostitve se bo kmalu razširila na vse telo. Potem poizkušajte čutiti roko v notranjosti, kot da bi bila roka občutljiva pod kožo. Tako boste prenesli pozornost z zunanjega predmeta (pogovor) v notranjost svojega telesa in ohranili hladnokrvnost.

Morda ne boste uspeli že prvič, v ognjevittem pogovoru boste morda celo pozabili na to preprosto zdravilo. Zato jo morate večkrat izvajati.

Če se boste znali obvladati, boste videli, da je življenje bolj preprosto in lažje.

Kako dolgo so gobe užitne

Pri pravilnem ravnanju lahko ohranimo gobe v surovem stanju do tri dni in kuhane en dan. Ko pričnejo gniti, se prične cholin spreminjati v škodljiv neurin. Gobe obvarujemo predvsem pred vlažno toploto, zakaj v vlagi prično takoj gniti.

Ko prinesemo gobe domov, jih najprej preberemo. Moke takoj pripravimo za kuhanje, medtem ko suhe gobe lahko spravimo. Gobe razvrstimo na večjem pladnju. Ne smejo biti tesno druga poleg druge. Ni priporočljivo, da bi jih hranili v polivinilnih vrečkah. Hranimo jih v hladnem in suhem prostoru. Ohranijo se do tri dni. V hladilniku jih ne imejte več kot en dan. Zrak v hladilniku je za gobe prevlažen. Ko gobe pripravljamo, se morajo slabi deli odstraniti.

Pripravljena jedila iz gob lahko serviramo tudi pogreja. Če ste gobe pripravili za kosilo, jih torej z mirno vestjo za večerjo pogrejte in z njimi postrežete.

NASVETI

■ KRISTALNE VAZE lepo očistimo s kavno usedlino. Dve žlici kavnne usedline damo v vazo, dolijemo malo vode in kanec kisa, nato pa vse dobro pretresemo. Vaze postanejo še bolj bleščeče, če dodamo mešanici še malo plavila za perilo.

■ Aluminijasti predmeti so zopet lepo bleščeči, če jih očistimo v raztopini, ki si jo takole pripravimo: 30 g boraksa zmešamo z 1/4 litra vode in kanemo zraven še nekaj kapljic salmiaka. Tudi milo in ne premočna kisova voda aluminiju ne škodujeta.

■ Jedilni pribor iz alpake dobi po daljšem ležanju madeže. Odpravimo jih tako, da namočimo pribor za pol ure v kislo mleko, potem ga takoj speremo v mlačni vodi.

„Tudor, ali te že čaka kje nevesta?“

Z velikimi očmi se je zastrela v njegov obraz in njen dolgi pogled se je zajedel v njegove oči, v katerih ni mogla razbrati ničesar. Tudor jo je prijel okoli pasu in se ji nasmehnil:

„Noričica! Svojo sabljo bom kmalu ženil s turško.“

Spoznal je, da ga resnično ljubi, ne ker je glavarjev sin, temveč ga je imela rada že kot otroka. Podila sta se po pašnikih. Branil jo je pred hudim ovčarjem in če se je cemerila zato, ker se ni hotel bojevali z njo, bila je pač deklica, jo je nabil, a ji brž nato prinesel polno prgišče najsočnejših jagod. Vse to mu je stopilo živo pred oči. Živa pa je zaslutila, da so se sanje razblinile v vetru.

V trenutku pa se je razposajeno zasmejala, ga močno zgrabila za roko in ga potegnila za seboj. Tekla sta po blatni poti. Njeni dolgi lasje so vihrali v zraku kot Hasanov svilnati rep v divjem diru. Tekel je z njo in sopel. Pogledala ga je in se mu nasmehnila, da so se ji v soncu zalesketali zobje. Tekla je vedno hitreje, fantovsko preskočila ograjo ob cesti in se znašla v jati gosi, ki so se hrupno razpršile. Tudor se je ves zadihan ustavil. Ko pa je v njenem pogledu zasledil senco poroga, se je glasno zasmeljal.

Ne da bi se še zmenila zanj, je odšla po vaški cesti, ki se je vila med sadovnjaki in brajdami.

Iz bližnje kovačije so zveneli udarci. Nabijanje ni prenehalo. Živa je zavila proti kovačnici, pred katero je stopalo nekaj ljudi. Stopil je za njo. Sprejeli so jo razposajeni fantovski vzkliki. Prav ko je Tudor zavil na dvorišče, je stopil iz požernele kovačnice plečat fant, kratko ostrizanih las, s široko razpeto srajco in umazanim predpasnikom, ovitim okoli ledij. Poraščene prsi so se mu napenjale kot kovaški meh. Ko je opazil Živo, je skočil k skupini in si kar s komolci utrl pot.

„Živa, zapeljivka,“ je zabonelo iz prsnega koša. Zgrabil jo je od zadaj, ji stisnil komolce k telesu, jo sunkovito vrgel v zrak in jo zopet ujel. Živa je kriknila in začepetala. Od jeze so ji solze zalile oči. In ko je spet kot neboljen otrok začutila zemljo pod nogami, se je ognjevito zapodila v plečatega fanta, se vzpela na prste in na vso moč zamahnila. Še preden se je dobro zavedel, je že priletelo nekaj zaušnic. Vsi so se sproščeno in glasno zasmajali. Preden je mogel vnovič zgrabiti Živo, je ta že stala za hrbtom začudenega Tudorja. Ko je kovačev sin opazil Tudorjev mračni pogled, je odšel v delavnico.

„Da ste mi zdravi, uskoški fantjel!“ je pozdravil Tudor in stopil mednje.

„Da si nam zdrav!“ so mu odzdravljali.

„Čemu ves ta hrup?“ je vprašal in izpod močnih obrvi pogledal Živo, ki je s prsti mečkala robove rožnatega krila.

„Hm, Tudor! Kovačeva nevesta je pamelovala ženi-na.“ Jezika pa se je še ravno ob času ognil dobro namerjeni zaušnici, s katerimi je bila lokrat jezna Živa tako radodarna.

„Njegova... nikoli!“ je soplja.

V kovačiji je ponehalo udarjane kladiv. Mojster je s pomočnikoma potegnol poldrugi stot težkega volka iz peči, v kateri je od silne vročine trepetala rumenordečkasta svetloba. Okoli žareče gmote je šumelo. Mojster jo je zvalil k nakovalu. Že so zapela težka kladiva. Manjše odsekane kose so zopet porinili globoko v peč. Medtem ko so pomočniki vihteli kladiva, da so enakomerno padala po vedno tanjšem in širšem kosu, je mojster tako sprotno zavrtel kos, da se je pred Tudorjevimi očmi izoblikoval širok meč, ki je čakal le še na dokončno obdelavo in glajenje. Zvenketaje je padel h kupu viteških čelad, mesaric in naličnikov, ki so ležali na tleh.

(NADALJEVANJE SLEDI)

za oddih in razvedrilo

A. HEDENSTJERNA

Blagajnik

Direktor podjetja Rot in Com. je pozabil dopoldne neko zasebno pismo v svoji pisarni, in sedaj, v tem nenavadnem času, ob 9. uri zvečer, je odšel ponj.

V mračnem hodniku je otipal z eno roko kljuko na vratih, medtem ko je z drugo iskal vžigalico v žepu plašča. Ko so se vrata odprla, je zagledal svetlobo, ki je prihajala izpod vrat blagajnikove sobe.

Rot je najprej pomislil, da so vlomilci, a se je takoj spomnil, da so zunanja vrata, edini izhod iz trgovine, bila dobro zaprta. Torej, gotovo je nekdo od osebja, nekdo, ki je bil tako pozabljiv kot on, pa je hotel nocoj to popraviti.

Njegovih korakov ni bilo slišati po mehkih preprogah in blagajnik, ki je sedel na svojem običajnem prostoru z nekaj velikimi knjigami pred seboj, je računal z mrzlično naglico — in šele ko se je ozrl, je zagledal pri vratih šefa.

in samo neumni strah slabe vesti je vrgel krivca prav v njegove roke. No prav, čim prej, tem bolje. A ni treščilo.

— Na razpolago sem vam gospod ravnatelj, — je spravil zamolklo čez blede ustnice.

Rot je stopil k telefonu in roka mu je že ležala na slušalki. Vse se bo uredilo. Od policije bosta prišla dva človeka, ki bosta blagajnika Fridriksona odvedla v varen zapor, nato bodo pregledali knjige in blagajne in na blagajnikovo mesto bo prišel mladi Ekstreml.

Rot je dvignil roko s telefona in vprašal:

— Kolikšna je vsota?

— Okrog štiri tisoč kron.

Direktor Rot je odšel in zaklenil vrata, prižgal veliko svetilko v pisarni in pričel z dolgimi koraki hoditi gor in dol.

Štiri tisoč kron! Saj je imel vendar lepo plačo. Štiri tisoč kron! To je sicer samo deset odstotkov letnega dohodka podjetja Rot in Com., a kaj na stori z njim? Čista tatvina, iz ničvrednosti, zaradi uživanja, razsipavanja in predrznosti. Tu torej ni nobenih "olajševalnih okoliščin". Zato zopet odpre vrata in stopi k telefonu.

govori sobi je bilo toplo in prijazno in Fridrikson je s trepetajočo roko prižgal svetilko. Vse v sobi je bilo tako lepo in okusno, in jasno je bilo videti, da skrbi za red ženska roka. In v tem malem, lepem stanovanju si je zamislil tat in goljuf svoj zločin in poskušal utišati svojo vest!

V drugi sobi je nekdo pel z mladim jasnim glasom in hodil z drobnimi koraki gor in dol. Ko je blagajnik zaslišal ta glas, se je zdrznil, kot da ga je nekdo udaril, solze so mu stekle po obrazu.

— Ali smem...?

Rot ni odgovoril. Nepremično je stal pred mizo in gledal togo v sliko, ki je stala nad majhnim naslanjajem. Ko je stopil Fridrikson k vratom, ga je negov gospodar krepko prijel za roko, pokazal na sliko in zašepetal:

— Kdo je ta?

— Moja mati...

— Še živi?

— Ne, — je zajeljal nesrečnik.

— Ji je bilo ime Kjelvist Amanda Kjelvist? Recite mi, da ji je bilo tako ime.

— Da, toda...

Prav tedaj so se odprla vrata in mlajši original slike na mizi je stal na pragu. Takšna je torej njegova sestra!

Fridrikson jo je jokaje objel in zajeljal:

— Sirotica, moja uboga sirotica...

— Kaj se je zgodilo? — je vzkliknila deklica in njene oči so zalile solze.

Gospodar Rot se je izlrgal iz svojih sanjarij, hitro pristopil, prijel blagajnika in ločil brata in sestru.

— Prav nič, gospodična Fridrikson. Vi ste gotovo blagajnikova sestra, kajne. Gre za neki previs, ki ga je vaš brat v svoji pozabljivosti odnesel domov, in sedaj je obupan, ker ga ni mogel takoj najti. Nič ni, prav nič drugega, zagotavljam vam...

Nato se je vljudno vrnil v drugo sobo in se zaklenil z zapahom.

— Toda moram ji povedati.

— Ničesar ji ne boste povedali, Fridrikson. Želim, da ta neprijetnost, ki se je pripetila, ostane med nama. Razumljivo je, da vi in jaz ne moreva več skupaj delati, toda dobili boste potrdilo o svoji sposobnosti in jaz ne zahtevam od vas ničesar. Lahko greste kamor hočete...

Fridrikson je debelo pogledal svojega gospodarja.

— Kaj ste rekli, lahko odpotujem?

— Računi morajo biti čisti. Bodite tako dobri in jutri, preden jih boste predali, vpišite na moj račun... vsoto, ki jo sami najbolje poznate, razen tega pa vašo trimesečno plačo za naprej. Nisem vam pripravljen odobriti običajnega odpovednega roka.

— Gospod ravnatelj, jaz... vaš dobra... Kako naj razumem...

Gospodar Rot je sedel na stol pri pisalni mizi in vzel sliko v roke. — Kdaj je umrla? Je bila srečna? Povejte mi!

— Moja uboga mati je umrla pred dvanajstimi leti, mnogo pozneje, kot je bila slika izdelana. Umrla je za tuberkulozo. Moj oče in ona sta skupaj lepo živela, vendar mislim, da jo je zlomila prenevarna ljubezen v mladosti, nekdo, ki ga je ljubila in ki je odšel ter se ni nikdar več vrnil, čeprav je obljubil, da se bo zagotovo vrnil...

Pri vsaki besedi je Rot globlje sklanjal glavo.

Ko se je naposled dvignil, da bi šel, je vprašal, kajaze na sliko:

— Imate še katero?

— Moja sestra jo ima...

— Potem mi boste, gospod Fridrikson, morda pripravljene podariti tole, kajne da?

Najbolj neprijetno se počutim, kadar se znajdem v kakšni mednarodni družbi. Hote ali nehote postane človek predstavnik svoje nacije, a to je že dovolj, da sebi in drugim pokvari razpoloženje. A če se pri tem pojavi še tečež, ki si prizadeva, da bi bila njegova nacija v vsem najboljša, potem postane jasno, zakaj prihaja na svetu do vojn.

Peljali smo se z avtobusom od Pariza proti Azurni obali. Petnajst svetovnih bogatašev, mogočnejšev in slavnih ljudi, a med njimi tudi jaz, čeprav sem samo pisatelj. Toda ni dobrih pisateljev brez tolstih zvez. V avtobusu so bili zanimivi ljudje, vendar je vse nadkrilil neki Italijan. Kmalu nam je vsem šel na živce, tako se je delal važnega, a to je počenjal tako vztrajno in spretno, da so se nam zagabili že prvi kilometri vožnje. Poznal je vsako mesto, ah kaj, vsak grmič, vsako podrobnost in, kar je najhujše, vse svoje misli je izpovedal glasno. Človek se ne počuti prijeto, če ga nekdo opozarja, da je Napoleon pri tem in tem grmu leta 1810 stopil s konja in opravil malo potrebo, kot piše to lepo na 132. strani Zgodovine napoleonovih vojn. Italijan nas je torej temeljito potolkel s pregovori, reki in citati, da smo nemarno boljše skozi avtobusna okna. No, ta človek se je nazabaval. Dovolil si je ekvilibristična skakanja s teme na temo. Na primer: blizu neke vasi smo srečali dva človeka v capah in medtem ko si mi nismo upali odpreti ust, je Italijan že nasul rafal:

— Reveži so Črnici Evrope, kot je rekel Chamfort v svojih Maksimah in mislih. Pravzaprav so Nemci starci Evrope, Angleži so njeni možje, a Francozi njeni otroci. Tako je rekel Voltaire in pristavil: »Rad se igram z otroki. Kaj ni to lepo?«

Nihče izmed nas ni niti pisnil.

Italijan je nadaljeval: — Drugi deli sveta imajo opice. Evropa ima Francoze.

Po teh besedah je enemu izmed sopotnikov, bil je Francoz, priklopelo:

— Gospod, če ne boste utihnili, bom prisiljen, da vas skozi zaprto okno vržem na cesto!

— Ampak poslušajte, — je mirno rekel klošč, — to je dejal Schopenhauer v Neue Paralipomena. Vsak kulturni človek vendar ve, da je isti pisec v Parerga und Paralipomena rekel o Francozu: »Ah kakšna sreča, roditi se v taki deželi.« Kaj torej hočete?

Zaradi hude nevihte, ki se je nenadoma pojavila, smo se morali ustaviti na nekem križišču in se umakniti v gostilno, pravo francosko krčmo, ki je imela stene popisane z modrimi izreki in neslanimi šalami. Komaj smo posedli, že je Italijan zopet pričel. Na steni je bil moder izrek, a gostilničar ni poznal avtorja, ker mu je to za eno kosilo napisal neki pariški študent. »Ljudje, ki nimajo ničesar povedati, so v glavnem tisti, ki mnogo govore!« Italijan nam je pojasnil: — Pisec te maksime se imenuje Vessiot, on je...

Nato se je začelo. Klošč nam je pil kri. Vmešal se je v vse razprave. Neki Norvežan, tovarnar ribjih konserv, ki je z ribjim pogledom pričel dvoriti nekemu prekrasemu primerku ameriške televizije — bila je plesalka ali nekaj takega — je hotel povedati prijeten pogovor o mistični naravi ženske duše, a Italijan mu je ročno pomagal: — Ruski na-

P. LAVIGNI:

KLOŠČ

rod o tem lepo pravi: »Ko bi bile ženske iz stekla, bi bile neprozorne!« Razumljivo, da je Norvežan utihnil kot riba. — Toda pazite, je nadaljeval klošč, — kdor ženski verjame, se vara; kdor ji ne verjame, bo prevaran. Tako pravijo Kitajci!

Hodil je okoli mize in se vtiikal v pogovore. Razpravo Šveda in Nemca o lenih in delavnih narodih je končal z globoko sentenco: — Lenoba je strah pred delom. Tako namreč pravi Cicero v Tusculah. Najbrž ste brali.

— Gospod, — se je razburil španski likovni kritik in esejist, — vi imate mnogo napak. A glavna se imenuje nedostojnost.

— Kaj hočete, so ljudje, ki jim napake samo pristajajo, pravi La Rochefoucauld v Reflexiones morales. Med drugim, da vas popravim. Glavna človekova napaka je, da ima mnogo majhnih. Tako vsaj trdi Jean Paul.

Nisno ga mogli pripraviti k molku. Bil je neizčrpen. Ves večer nas je lovil, toda ne, uničuje nas je mlatil s citati. A zunaj je divjala nevihta in ni kazalo, da bomo že to noč lahko nadaljevali pot. Slišati je bilo samo kloščev glas: — Ko je izšel roman Walterja Scota Waverley, so vsi ugibali, kdo je avtor. Jelite? Ali veste, kdo je ob tej priložnosti imenoval pisatelja Veliki Nepoznani? Angleški časnikar James Wallantyne! To je prijetna podrobnost, če tega niste imeli časti vedeti.

To je za umreti. Razprava o padcu delnice velikega podjetja se je končala s prekrasnim pregovorom: »Zatekli so ju v položaju, ki je sicer zelo važen za nadaljevanje človekove vrste, kot je to rekel...«

Vsi smo obmolknili in v glavah nam je šumelo, kot da bi imeli školjke v ušesih. Čakali smo, da bo udarila strela. Gostilničar je stal odprtih ust kot som, a stara ura je edino imela pogum, da je dalje tik-takala. In potem se je zgodilo. Klošč se je približal mizi, kjer sta dva ameriška magnata kartala. — Morali bi vreči asa! — je rekel klošč suvereno. — Gospod, vi ste osel in če ne obmolknete, bo to poslednja, ki ste jo bleknili!

Klošč se je nasmehnil: — Ni treba zmeraj povedati, kar se misli, a zmeraj je treba premisliti to, kar se reče. Tako pravi gospa de Lambert.

— Jaz vam bom pokazal te vaše vlačuge, — je rekel Američan in vstal s tako silo, da je prevrnil stol. — Vi stenica, vi revna luknja v gum! (Bil je tovarnar avtomobilskih gum.)

In Američan je spremenil besede v dejanja. Zgrabil je Italijana za ovratnik in ga stresel, da se je hiša zamajala do temeljev. Nastal je klobčič in Italijan se je znašel v kotu gostilne kot stara, zavržena guma.

— Gospoda, — je rekel Italijan, ko je prišel k sapi, — gospoda, to je nasilje. A vsako nasilje... — videti je bilo, da mu noben citat ne pade več na pamet. — Jaz odhajam... odhajam...

In v resnici je dprl vrata ter odšel v viharni večer. Naš turistični vodič ga je hotel zaustaviti, a ga je Američan zgrabil za rokav: — Če ga boste poskušali spraviti nazaj, lahko pospravite obenem z njim.

Vsi smo olajšano vzdihnili in preživeli čudovit večer. Od Norvežanaribe, ki je dvoril vsem povprek, pa do Američanov, ki so igrali partijo kart.

Zjutraj smo potovali dalje. A ko je bilo treba plačati račun, je Američan ugotovil, da mu je zmanjkala listnica.

Cvetke iz tujih logov

Slavni pesnik Thomas Moore se je rodil v zelo skromnih razmerah, vendar se svojega rojstva ni nikoli sramoval. Ko ga je v klubu plemenitaš vprašal, če je bil njegov oče res samo trgovec, je Moore pritrdil. Lord se je namrdnil:

„Le zakaj niste tudi vi postali trgovec?“

Pesnik se je posmešnil:

„Oprostite, mylord, ali je bil vaš oče res dobro vzgojen gentleman!“

„Seveda,“ je pritrdil lord.

„No, in zakaj niste tudi vi to postali!“

Znani gledališki ravnatelj Wyndham je vročega julijskega dne povabil v svoje gledališče izbrano družbo, da bi ji prebral Tennysonovo pesnitev „Elaine“. Med njimi je bil tudi minister Gladstone.

Po prireditvi stopi ravnatelj h Gladstonu in ga vpraša, če ga je predstava zelo utrudila.

„Nikakor ne,“ ga miri državnik, „imenitno sem se zabaval in prav vesel sem, da ste me povabili. Čisto pokrepčan sem in kakor prerojen grem nazaj v parlament.“

Ves srečen hiti Wyndham za oder, kjer pa sliši samo zabavljanje nad minulim duševnim mučenjem. Tedaj se ravnatelj razhudi:

„Dragi moji, vzemite si za vzor starega Gladstona! Pravkar mi je dejal, da še zlepa ni doživel tako prijetnih uric.“

„O, to pa rad verjamem,“ se oglasi nekdo v ozadju, „saj je ves čas spal!“

Darwin je sovražil dolgovestnost v govoru in pisanju. Prijateljem je rad pripovedoval, kako je bilo na kosilu pri Charlytu.

„Dve dolgi uri je govoril Carlyle sam. In veste o čem! — O veličini molka!“

Lastnik se je začudil, ko je zagledal preplašeni obraz svojega blagajnika, in prijateljsko položil desno roko na ramo mladega človeka.

Blagajnik se je opotekel dva koraka nazaj, izbuljil oči od strahu in zašepetal.

— Pustite me, da grem sam...

— Kaj je to, gospod Fridrikson?

Nato se je blagajnik sesedel na pisalno mizo, si pokrival obraz z rokami, bridko zajokal in jecljaje rekel:

— Pustite jih, naj vstopijo, da bo vse končano. Ničesar ne bom prikrival...

Rot se je zravnal in njegov koščeni in oholi obraz je dobil osoren izraz zaradi surovih krepkih črt na njem.

— A tako torej! Naletel sem torej na tatvino. Ničvrednež!

Gospod Fridrikson ga je pogledal izgubljeno in razburjeno. Torej gospodar ni vedel ničesar, prav ničesar; prišel je sem po naključju

— Kaj hočete?

— Usmilite se in mi dovolite, da sam sporočim svoji ubogi sestri, samo njo imam na svetu! Lahko bi jo ubilo, če bi ji povedal kdo drug.

— To pomeni, da me vabite na svoj dom? Ali bi morda moral tu sedeti mirno, medtem ko vi opravljate te svoje majhne opravke? Dolgo bi moral čakati, to vem za gotovo.

— Usmiljenje! Stanujeva samo dve hiši od tod...

Gospodar Rot je obstal in molče opazoval skrušenega blagajnika, ki se je v silnem strahu zvijal pred njim. Ni mogel razumeti svoje slabosti, vendar je vzel klobuk in palico in rekel:

— Pojdiva!

Kratko, kakor psu.

Stanovala sta v treh majhnih sobah v drugem nadstropju. Luč na stopnicah je lepo osvetljevala ploščico na vratih, na kateri je pisalo: Johan Fridrikson, blagajnik. V nje-

14. AVSTRIJSKI LESNI SEJEM V CELOVCU

5.-15. avgust 1965

120.000 m² moderno urejenega razstavnega prostora
Mednarodna udeležba iz 23 držav

Pojasnila: sejemska direkcija Celovec, Valentin-Leitgeb-Strasse 11, telefon 31-79, 66-80, 66-20

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjstvo — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 31. 7.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrh — 8.15 Zveneč jutranji pozdrav — 8.45 Domača književnost — 11.00 Ljudstvo in domovina — 14.15 Pozdrav nate — 15.50 Za filateliste — 16.00 Koroška dobrodošlica paletnim gostom — 16.15 Početniški almanah — 16.30 Koroški knjižni količek — 16.55 ABC abnaha — 17.00 Znanje melodijske — 17.30 Pisan venček nol — 19.00 Šport — 20.00 Orkestralni koncert iz Salzburga.

Nedelja, 1. 8.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke — 11.00 Dopoldanski koncert v zelenem — 12.45 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Veselo pelje, veselo igranje — 19.00 Šport — 19.15 Poskočna in zabavno — 20.10 „Otroci“, komedija — 21.15 „Zadeva Paltrey“, kriminalna igra.

Ponedeljek, 2. 8.: 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 15.15 Komorna glasba romantike — 15.45 Koroški knjižni količek — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Obisk pri zadnjih Karibih — 20.30 „Ob robu“, farsa — 21.15 Veselo pelje, veselo igranje.

Torek, 3. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 15.30 Ej deklica, si muhava — 15.45 Oddaja deželnega mladinskega sekretariata — 18.00 Oddaja deželnega glavarja — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Priložniki znanosti — 20.15 Radijska igra — 21.30 Pesem za lahko noč.

Sreda, 4. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.10 Zveneča Avstrija — 15.30 Italijanski madrigali — 15.45 Otok v industrijski dobi — 17.00 Glasba, ki se nam dopade — 18.00 Ljubil sem že mnogo deklic — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 18.30 Znanstvena govorilnica — 20.15 „Bog iz seraja“, opera.

Četrtek, 5. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Hans Lab — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.00 Koroške kulturne vesti — 18.05 Za vetrinjskim gradom — 18.20 Oddaja zbornice kmeljskih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča oljska dežela.

Petek, 6. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 11.10 Zvoki iz zahodne Štajerske — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 18.00 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.45 Salzburške slavnostne igre: Serenade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med poljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slikamo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 31. 7.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.45 Ti in žival — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Pariški ABC — 14.40 Tehnični razgled — 15.05 Dunajska glasba — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Ko pride večer — 17.50 Šport in glasba — 19.10 Ljudske pesmi iz Nemčije — 19.30 Zmagoslavje tehnike — 20.00 Kriminalna igra — 20.45 Sto let Broadwaya.

Nedelja, 1. 8.: 7.45 Godba na pihala — 8.05 Revija melodij — 9.00 Operni koncert — 10.00 Dobrodošli v Avstriji — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 „Skušnjava v Budimpešti“ — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba — 16.00 Temza-Donava — 16.25 Glasba iz vsega sveta — 17.05 Inozemski fisk ob koncu tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže — 21.15 Moja prva operacija, slavni zdravniki v svoji mladosti.

Ponedeljek, 2. 8.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 13.20 Iz mape človečanstva — 13.30 Za

RADIO PROGRAM

prijatelja opere — 15.05 Polelje, sonce in glasba — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Orkestralni koncert.

Torek, 3. 8.: 6.05 Preden odidele — 8.20 Glasba na lekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.05 Polelje, sonce in glasba — 16.00 Ob 75-letnici rojstva J. F. Perkoniga — 17.25 Iz znanstvenega dela visokih šol — 17.40 Lepa pesem — 19.30 Evropska zabavna glasba — 20.15 „Davalite, moje ime je Cox“, kriminalna igra — 21.00 Havaj — 21.40 Popravi, kar so drugi zagrešili.

Sreda, 4. 8.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.05 Polelje, sonce in glasba — 16.00 Ob 75-letnici rojstva J. F. Perkoniga — 17.25 Iz znanstvenega dela visokih šol — 17.40 Lepa pesem — 19.30 Evropska zabavna glasba — 20.15 „Davalite, moje ime je Cox“, kriminalna igra — 21.00 Havaj — 21.40 Popravi, kar so drugi zagrešili.

Četrtek, 5. 8.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 14.10 Pomembni orkestri —

17.25 Znanje za vse — 19.30 „Ljubimec“, komedija — 20.50 „Podoba domovine“ — 21.05 Zaljubljene gosli.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 31. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 1. 8.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 2. 8.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Ob 75-letnici rojstva J. F. Perkoniga — Za športnike — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 3. 8.: 14.15 Poročila, objave — Ljudski kalendar.

Sreda, 4. 8.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 5. 8.: 14.15 Poročila, objave — Žena in dom.

Petek, 6. 8.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Športni obzorik.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m

UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz

Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmeljska oddaja — 13.15

GOSTILNA IN PENZION

Miro Miškulnik
PODGERBERK PRI ŠKOFIČAH

Vsako soboto zvečer
ples in domača zabava
v obeh deželnih jezikih

Pričetek ob osmi uri zvečer

14.35 Poskočna igra in veselo pelje — 15.05 Polelje, sonce in glasba — 16.00 Mnogoča kot problem 20. stoletja — 17.40 Ženska oddaja — 19.10 Otvoritev Avstrijskega lesnega sejma — Koroškega sejma v Celovcu — 20.00 Peter Alexander pripoveduje — 21.00 Gledališče sodobnosti.

Petek, 6. 8.: 6.05 Mladi glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Polelje, sonce in glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Ljudska glasba — 15.05 Polelje, sonce in glasba — 16.00 Otroška ura — 16.30 Ura pesmi —

Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 31. 7.: 6.30 Napotki za turiste — 7.15 Zvoki za razvedrilo — 8.05 Domače pesmi in napevi — 8.25 Izbor krajših koncertnih skladb — 9.00 Početniška popolovanje — 9.30 Koncert pihalne godbe — 10.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki — 12.05 Arije za Händlovih oper — 12.40 Prk sončnih dobav — 14.05 Komorna glasba — 14.35 Voščila — 17.05 Gremo v kino — 17.45 Chopin na baletnem

Ta teden vam priporočamo:

Za otroke in mladino

- Marlenka Stupica: **ŽIVALI V GOZDU**, večbarvna slikanica brez besedila, za najmlajše, br. 8 šil.
- **KRIŽ KRAŽ KRALJ MATJAŽ**, otroške ljudske pesmice, večbarvna slikanica na trdi lepenki, ppl. 13 šil.
- Oton Župančič: **MEHURČKI**, zbirka otroških pesmic, večbarvne ilustr. 48 str., ppl. 18 šil.
- Fran Milčinski: **BUTALCI**, vesele zgodbe za otroke, večbarvne ilustr. 30 str., br. 4 šil.
- Daniel Defoe: **ROBINZON KRIZOE**, večbarvna slikanica velikega formata, 24 str., br. 17 šil.
- Dragotin Kette: **ŠIVILJA IN ŠKARJICE**, pripovedka, večbarvna slikanica, br. 4 šil.
- **ERO Z ONEGA SVETA**, hrvaška narodna pripovedka, večbarvna slikanica, br. 4 šil.
- La Fontaine: **BASNI**, večbarvna slikanica velikega formata, 24 str., br. 17 šil.
- **HVALEŽNI MEDVED**, koroška narodna pripovedka, večbarvna slikanica, br. 4 šil.
- Venceslav Winkler: **KOLESAR MATEJKO**, zbirka mladinskih povesti, 112 str., ilustr., kart. 30 šil.
- France Bevk: **PISANI SVET**, mladinsko potovanje skozi svet in življenje, 132 str., ilustr., ppl. 45 šil.
- Aleksej Tolstoj: **ZLATI KLJUČEK**, dogodivščine lesene lutke Buratin, 120 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- Karl May: **VINETOU**, roman iz življenja Indijancev, 9 zvezkov skupaj 1040 str., br. 90 šil.
- Ksaver Meško: **MLADIM SRCEM**, zbirka povesti za mladino, 112 str. ilustr., br. 5 šil.
- Miguel de Cervantes: **DON KIHOT**, dogodivščine popotnega viteza in njegovega zvestega oprode, dve knjigi z večbarvnimi ilustr., 80 str., ppl. 45 šil.
- Merčin Nowak-Njehornski: **MOJSTER KRABAT**, povest o dobrem lužiškoroškim čarodeju, 64 str., ilustr., kart. 42 šil.
- Hans Christian Andersen: **PRAVLJICE**, (posamezni zvezek 16 šil.), 10 zvezkov skupaj 320 str., večbarvne ilustr., kart. 160 šil.
- Ferenc Molnar: **DEČKI IZ PAVLOVE ULICE**, povest iz življenja dijaške mladine, 192 str., ilustr., br. 21 šil.

Knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

odru — 18.15 Melodije tega tedna — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Sobolni poletni večeri v plesu — 21.10 Glasba ne pozna meja — 22.10 Odoja za naše izseljence.

Nedelja, 1. 8.: 6.30 Napotki za turiste — 7.15 Šport popularne zborovske in narodne glasbe — 8.05 Mladinska radijska igra — 8.45 Skladbe za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnilce, tovariši! — 10.20 Partizanske pesmi jugoslovanskih narodov — 10.40 Lahka glasba — 11.00 Turistični napotki — 11.45 Nedeljska repertoarja — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Pred domačo hišo — 14.00 Za vsakogar nekaj — 15.05 Vedri zvoki — 15.30 Rumorska tedna — 15.50 Majhni zabavni ansambli — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Mojsirske partiture — 21.10 Melodije raznih narodov — 22.10 Plesna glasba.

Ponedeljek, 2. 8.: 7.15 V svetu lahke in operatne glasbe — 8.05 Ansambel Mihe Dovžana in trio Slavka Avsenika — 8.30 Majhni zabavni ansambli — 9.00 Za mlade radovedneže — 11.00 Turistični napotki — 12.05 Trije sovjetski violonisti — 12.40 Slovenske narodne v priredbi za soli, zbor in orkester — 14.05 5 polj po deželah onstran Atlantika — 15.30 Poje mariborski komorni zbor — 17.05 Operna melodija — 18.15 Zabavno-glasbena oddaja — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Radio Beograd poslušalcem radia Ljubljana — 20.35 Lepe melodije — 20.50 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 Popevke se vrstijo.

Torek, 3. 8.: 7.15 Orkestralna in komorna glasba — 8.05 Od melodije do melodije — 8.33 Sattner: Jefejeva prisega — 9.00 Početniško popolovanje — 9.15 Početniški pozdravi — 9.30 Domači orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 Iz Gounodove opere „Faust“ — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Franz Liszt v pesmih in klavirskih skladbah — 14.35 Voščila — 15.30 V terek nasvidenje — 17.05 Simfonična glasba — 18.15 Slovenski vokalni solisti, orkestri in ansambli zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Cvetje iz Hirošime, radijska igra — 21.39 Serenadni večer.

Sreda, 4. 8.: 7.15 Popularna in narodna glasba — 8.05 S Zellerjem, Millöckerjem in Zieherjem v valčekovem ritmu — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.15 Poja mladinski pevski zbori — 9.30 Domači orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.30 Človek in zdravje — 12.05 Iz Puccinijeve opere „Madame Butterfly“ — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Iz koncertov in simfonij — 15.30 Zbor celovških madrigalistov — 18.40 Naš razgovor — 20.00 „Jenufa“, opera — 22.10 Od popevka do popevke.

Četrtek, 5. 8.: 7.15 Igramo za razvedrilo — 8.25 Lahka glasba — 9.00 Početniško popolovanje — 9.15 Iz glasbenih pravljič — 9.30 Zabavni zvoki — 10.15 Iz repertoarja ljubljanske opere — 12.40 Čez zelene trate — 14.05 Križem po slovenski glasbi — 14.35 Voščila — 15.30 Koncert pihalne godbe — 17.05 Simfonična glasba — 18.15 Turistična oddaja — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Lirika skozi čas: Srednji vek — 22.10 Nočni akordi.

Petek, 6. 8.: 7.15 Odlomki iz oper Rossinija — 8.05 Zabavni zvoki — 8.35 Francoska solistična glasba — 9.00 Pianirski tednik — 9.30 Iz narodne zakladnice — 12.05 Slovenski in drugi jugoslovanski samospjevi — 12.40 Skozi vas — 14.05 Odmevi naših krajev — 15.20 Napotki za turiste — 17.05 Koncert po željah — 18.15 Revija slovenskih vokalnih solistov, ansamblov in orkestror zabavne glasbe — 18.45 Kulturni globus — 20.30 Zborovske skladbe Blaža Arnič — 21.15 O morju in pomorskih — 22.10 Za ljubitelja jazz.

TELEVIZIJA

Sobota, 31. 7.: 18.30 Poročila — 18.33 Kaj vidimo navega — 19.30 Čas v sliki — 20.00 „Gospod cesar in slavček“ — 21.30 Čas v sliki, nato film „Vohuni na dalu“.

Nedelja, 1. 8.: 13.45 Avtomobilske dirke — 17.00 Poročila — 17.03 Svet mladine — 17.30 „Osleparjeni slepar“, mladinski film — 17.55 Za družino — 18.25 Poročila — 19.00 Pri Hrvatih na Gradiščanskem — 19.40 Aktualni šport — 20.20 Poročila — 20.30 „Kabala in ljubezen“, drama — 22.55 Poročila.

Ponedeljek, 2. 8.: 19.00 Poročila — 19.03 Film o Afriki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 „Monsieur Lamberthier“, drama — 21.15 Kabarel — 21.50 Čas v sliki.

Torek, 3. 8.: 19.00 Poročila — 19.03 „Dobelka in Nemška kot ponočnjaka“ — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Balet — 21.00 Japonska v ogledalu svojih filmov — 22.00 Čas v sliki.

Sreda, 4. 8.: 11.00 Poročila — 11.03 Film o Afriki — 11.30 Japonska v ogledalu svojih filmov — 12.30 Poročila — 17.00 Poročila — 17.03 Listama po slikanici — 17.30 Lassis, zgodba psa — 17.55 Za družino — 18.30 Poročila — 19.03 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Srečanje z Bruce Lowom — 20.45 „Čas povratka“, drama — 22.30 Čas v sliki.

Četrtek, 5. 8.: 19.00 Poročila — 19.03 Športni kalendar — 19.30 Čas v sliki — 20.00 „Profesor Bernhard“, komedija — 22.10 Preden je padla bomba — 23.50 Čas v sliki.

Petek, 6. 8.: 11.00 Poročila — 11.05 Srečanje z Bruce Lowom — 11.50 Poročila — 19.00 Poročila — 19.03 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.00 „Mimovizija“ — 20.45 „Hudičeva nevesta“, liriska igra — 22.20 Čas v sliki.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: „Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24, — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

BARVE

žčitijo in olepšajo.

Kvalitetne lake in vse potrebščine za barvanje dobite pri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf